

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"ר ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (וידל) עפשטיין זצוקלה"ה

לעילוי נשמת

הרב גבריאל אברהם בן הרב שלום ז"ל
ארלנור

נלב"ע שבת קודש י"ט אייר תשפ"ה
תנצב"ה

פרשת במדבר וחג השבועות תשפ"ה

גליון
תשמ"ח

שנה י"ט

כתב חידה

רבי כותב הספר הנעלם התנבא על גדולתי,
וכשכשלתי בשררתי אף חזה את פורענותי.

בתורה וחידישיה לפסגות רמות העפלתי,
ותליית הרשעים בי מפני שברעה פתחתי.

בקרב שהחכמתי בצעקת השומרים נפלתי,
ובה ניגפתי הגם ששנים ארכו עד למיתתי.

מ י א נ י ?

רמז: דמות מבין ה'מלכים' או ה'נביאים'!

חילוקא דרבנן

כתיב (במדבר ג' א'): "ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני". ופירש"י: "ואלה תולדות אהרן ומשה ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו 'תולדות משה', לפי שלמדנו תורה. מלמד, שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו, שלמדנו מה שלמד מפי הגבורה". ומבואר, כי מה שמתייחסים בני אהרן למשה לתולדותיו, הוא מאותו הזמן שדבר ה' עם משה, ולכן תלתה התורה את שם 'תולדות משה' לזמן שהוא 'ביום דבר ה' את משה'.

ע"י הפסוק (שמות ל"ד לב): "ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצאם את כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני", ופירש"י: "ואחרי כן נגשו... תנו רבנן, כיצד סדר המשנה, משה היה לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן, שנה לו משה פרקו, נסתלק אהרן וישב לו לשמאל משה, נכנסו בניו, שנה להם משה פרקו; נסתלקו הם, ישב אלעזר לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן, נכנסו זקנים, שנה להם משה פרקו...". ומבואר, כי משה לימד את בני אהרן תורה רק אחר שלימד את אהרן, ומדוע נחשבים בני אהרן 'תולדות משה' כבר מעת דיבורו שלמד מפי הגבורה, ועוד קודם שלמדו בפועל.

וצריך ביאור!!!

מדור זה נתרם לע"ר איסר יעקב בן מנחם מנדל וחנה בנה בת שמאי ז"ל

מענינא דסדרא

"זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ' ח').

היכן בפרשתינו, מצינו מעשה או הנהגה בענין שבת, או שניתן ללמוד על דבר מענייני השבת וכוחה והלכותיה, או על הדרכים והצורות הראויות אל הכנתה?

מדור זה נתרם לזכות חוה בת חיה שרה

המשך: בפרשתינו. ואין לומר כי הדבר בא ללמד כענין האמור בפרשת קרח, כי די לנו ללמוד זאת מפרשת קרח ואין צורך בכתביה נוספת של הדברים.

הנה בפרשתינו כותבת התורה את דבר ה' על קדושת הלוויים שיהיו תחת בכורי ישראל, והיינו שהבכורים יפדו את עצמם בלוויים, והיות ומספר הבכורים היה עודף על מנין הלוויים (למעט את בכוריהם), נמצא כי אף לאחר פדיון הבכורים על ידי הלוויים נשארו מאתיים שבעים ושלושה בכורים שהוצרכו לפדיון כסף, ועל כך כותבת התורה בפסוק דידן: 'וְלָקַחְתָּ מִמֶּשֶׁת מִמֶּשֶׁת שְׁקָלִים לְגִלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח, שְׂאֵמָרָה בְּזֹאת הוֹרָאָה עֲבוֹר כִּי אוֹתָם שֶׁלָּא נִפְדּוּ בְּלוֹוִיִּם שִׁיפְדוּ בַחֲמֹשֶׁת שְׁקָלִים, וְלִפִּי הָאֲמוּר, הִיּוֹת וּמְדוּבָר בְּשֶׁקָלִים שְׁלָמִים, אִם צוּרֵךְ לִפְרֹט אֶת מִשְׁקָלָם, וְעַם כָּל זֹאת כּוֹתֵב הַתּוֹרָה בְּסִימוֹן שֶׁל הַפְּסוּק 'עֲשִׂיִּם גִּבְהַּ הַשֶּׁקֶל'.

בכדי להבין תוספת זו על משקל השקל, עלינו להוסיף וללמוד את הפסוק הבא המורה למשה מה יעשה עם השקלים הללו שיקבל מאת כל הבכורים הללו: 'וְנִתְּנָה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדֻיֵי הָעֹלָפִים בָּהֶם', והיינו שכל חמשת השקלים הללו שהתקבלו ממאתים שבעים ושלושה בכורים, שעולים יחדיו לאלף שלוש מאות ששים וחמש שקלים, ינתנו לאהרן ולבניו, ובפשטות היה מקום לומר כי יחלקו את הסכום הנזכר לשלושה חלקים, ואהרן ושני בניו הנוותרים שהיו באותה עת [שכן פרשה זו היתה לאחר מיתת נדב ואביהוא, וכפשטות הפסוקים (במדבר ג' ד')] האמורים בתחילת הענין], כל אחד יקבל את חלקו בסך ארבע מאות חמשים וחמש שקלים.

אכן כבר נתבאר בתחילת הדברים, שכאשר נאמר לתת דבר וייהדו אדם על פני אחרים, הכוונה לאור הדברים הללו מבואר היטב מדוע כתבה התורה בפרשה זו את משקל השקל שהוא עשרים גרה, כי הגם שכל בכור נתן חמשה שקלים שלמים, בכל זאת, בשעת החלוקה היה צורך לחשב את משקל השקל כדי לחלקו כדת וקראו, והדברים מדויקים ומבוארים ואף מתוקים ביותר! ורבי מאיר שמחה זצ"ל חותם את דבריו באישור הדברים כדת של תורה ולאמיתותה: 'זוה נכון'!

לפי זה, נמצא כי יש לנו מקור נוסף להלכה זו בדני חלוקה, שכאשר נאמר לתת דבר וייהדו בו אדם על פני אחרים, שאותו אדם נוטל מחצית וכל האחרים מתחלקים במחציתו, וזאת ממה שהתורה כתבה את משקל השקל בפרשתינו, יש בכך שורש ומקור נוסף להלכה זו בתורה, שבעקבותיה ובעבורה הוצרכה להוסיף תיבות 'עֲשִׂיִּם גִּבְהַּ הַשֶּׁקֶל', וכפי שנתבאר בס"ד.

נפלאות מתורתך

"וְלָקַחְתָּ מִמֶּשֶׁת מִמֶּשֶׁת שְׁקָלִים לְגִלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֲשָׂרִים גִּרָה הַשֶּׁקֶל". במדבר ג' מ"ז.

איתא בב"ב קמ"ג א': "ההוא דאמר לה לדביתו, נכסיי לך ולבניך. אמר רב יוסף, קנתה מחצה (כנגד הבנים) היא מחצה והם מחצה - רשב"ם). ואמר רב יוסף, מנא אמינא לה, דתניא, רבי אומר, (ויקרא כ"ט ט') וְהִיתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, מחצה לאהרן מחצה לבניו (בלחם הפנים כתיב, אהרן זה כהן גדול, מחצה לכהן גדול ומחצה למשמרת כהנים... ומכאן אנו למדין דהמזכיר יחיד אצל מרובין לענין מתנה, נוטל כנגד המרובין - רשב"ם). אמר ליה אבבי, בשלמא התם אהרן בר חלוקה הוא, להכי פרט ביה רחמנא למשקל פלגא, אשה לאו בת ירושה היא, דיה שתטול כאחד מן הבנים. איני והא עובדא הוה בנהרדעא ואגביה שמואל פלגא, בבבארי ואגביה רבי יוחנן פלגא".

ומבואר בגמ' כי כאשר אדם מקנה דבר לזולת, במדה ומייחד אחד מהם על האחרים, כוונתו כי אותו אחד יטול חצי מהמתנה וכל השאר את החצי השני. וכגון אדם שיש לו אשה וארבעה בנים, אילו היה מקנה את רכושו להם, כל אחד היה מקבל חומש ממנו. אך אם אמר כי מקנה זאת לאשתו ולבנים, איני אשתו נוטלת מחצה, ובמחצה השני נחלקים ארבעת הבנים, שכל אחד מקבל רק שמינית.

ולמדו זאת מחלוקת לחם הפנים בין אהרן וארבעת בניו, כי אילו היתה החלוקה שווה ביניהם בכל שנים עשרה החלות, כל אחד צריך לקבל חומש, שהם שתי לחמים ושתי חמשיות לחם. אך אחרי שהתורה כתבה כי החלות יתחלקו בין אהרן ובניו, ואהרן מקבל מחצה שהם שש חלות, וארבעת בניו מתחלקים במחצית השנייה, וכל אחד מקבל חלה ומחצה [ולאחרי מיתת שני בניו, כל אחד מהבנים הנוותרים קיבל שלוש חלות].

ואכן כך נוסק להלכה ברמב"ם, בפ"א מהל' זכיה ומתנה ה"ה, שכתב: "אמר נכסי לפלוני ולבני, חולקין, פלוני נוטל מחצה וכל בניו מחצה. ומעשה באחד שאמר לאשתו נכסי לך ולבניך, ואמרו חכמים תטול היא מחצה וכל הבנים מחצה". וכן הוא בשו"ע חו"מ סי' רמ"ז ס"ה, עיי"ש תוספת פרטים בדיון זה.

*

הנה בתורה מוזכר פעמים רבות ענין של 'שקלים', וברובם לא נפרט שיעורם של השקלים הללו, מלבד ארבע מקומות שמצאנו כי התורה מוסיפה ומפרשת שיעורם: 'עֲשִׂיִּם גִּבְהַּ הַשֶּׁקֶל', בפרשת 'מחצית השקל' (שמות ל' י"ג), בפרשת ערכין במקדש שדה אחוזה (ויקרא כ"ז כ"ה), בפרשתינו בענין פדיון בכורי ישראל העודפים על בכורי הכהנים (במדבר ג' מ"ז) ובפרשת מתנות כהונה האמור לאחר מעשה קרח, בענין פדיון הבן (שם י"ח ט"ז).

והדבר צריך ביאור, מה נשתנו ארבעת מקומות הללו בהם פירטה התורה את משקל השקל, על פני כל המקומות הדברים בהם נזכרו שקלים בתורה ולא נפרט משקלם. ובמיוחד הדבר צריך הבנה, מדוע פירטה התורה בראשונה את משקל השקל בפרשת מחצית השקל, ולא בפרשת גיחת עבד או אמה, שקדמה לה, שכבר שם נזכר דין 'שליש שקלים', ולא פירטה התורה את משקל השקלים.

זאת ועוד, דאף בפרשת ערכין בה נזכר רבות ענין השקלים, שהרי כל הערכין נקובים בערכם בשקל הקודש, בכל זאת לא כתבה התורה את משקלו של השקל. ואף בדני הקדש שדה אחוזה שהתורה קובעת את ערכו שכל 'זרע חומר שעורים' הוא 'חמשים שקל כסף', רק בסוף הפרשה נאמר כלל זה, כי כל הערכים הנקובים בשקלי הקודש, משקל השקל הוא עשרים גרה, והדבר צריך ביאור.

[ואמנם יעויין בבכורות נ' א' ועוד שדרשו את השינויים בלשונות הפסוקים, ואמרו כי 'יהיה' 'ועשירי' בפרשת ערכין בא ללמד כי מותר להוסיף על השקל, ואילו 'הוא' האמור בפרשת מתנות כהונה בא ללמד שאי אפשר לפחות ממנו, עיי"ש, אך עדיין לא התפרש עיקר הטעם מדוע נאמר משקל השקלים דווקא במקומות אלו].

*

כאשר נתבונן בצד השווה בין כל המקומות בהם נזכרו שקלים ולא נפרט משקלם, לבין המקומות הללו בהם נפרט משקל השקל, כותב רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק זצ"ל (משך חכמה בפרשתינו עה"פ), נמצא כי בכל המקומות בהם דובר על תשלום שקלים שלמים, לא ראתה התורה צורך לפרט את משקל השקל, דאין בה שום נפק"מ, שהרי משקלו נקוב וברור, ויש לשלם כך וכך שקלים. אך כאשר מדובר על תשלום חלקי שקלים, כאן יש צורך לפרט כמה הוא השקל כדי שידעו מהו חלקו, וכגון בפעם הראשונה שהתורה מפרטת את משקל השקל הוא בפרשת 'מחצית השקל', היות ואדם צריך לתת 'חצי שקל', עליו לדעת מהו המשקל המדויק של השקל, שעל ידו יוכל לתת את מחציתו, שעליו לתת 'עשר גרה' שהוא מחצית מ'עשרים גרה' משקל השקל.

כן הדבר גם בפרשת ערכין, שכאשר מדובר על ערכין של בני אדם או שדות, היות וערכם נקוב בשקלים שלמים, אין שום צורך לכתוב מהו שיעור השקל. אך כאשר התורה כותבת דין פדיון בגרעין משדה אחוזה, שיש לחשב חמשים שקל בחלוקה לארבעים ותשע שנים, הרי שאת השקל האחרון יש לחלק לארבעים ותשע חלקים, נמצא כי עוסקים בחלקי שקלים, לכך חזרת התורה וכותב כי משקל השקל הוא עשרים גרה, שידעו כיצד לחלק ולחשב נכון את הפדיון.

והגם בפרשת מתנות כהונה מדובר על פדיון הבן בו נותנים 'חמשת סלעים', והיינו הכתוב שלמים ולא חלקם, כבר אמרו בבכורות נ"א ב': "נתנו לעשרה כהנים בבית אחת, יצא. בזה אחר זה, יצא". ובדוקא אמרו 'עשרה' ולא 'חמשה', והיינו, דאפשר לקיים מצוות פדיון הבן בחלוקת דמי הפדיון אף לעשרה כהנים באופן שהכהנים יקבלו כל אחד פחות משקל שלם, נמצא כי יש צורך לדעת את משקלו של השקל כדי שידעו כיצד לחשב את חלוקתו לעשרה כהנים.

אכן לפי"ז לכאורה היה מקום לומר, כי בהאמור בפרשתינו בענין פדיון בכורי ישראל העודפים על בכורי הכהנים, היות וכל אחד צריך לשלם חמשת שקלים, הרי מדובר בשקלים שלמים, אם כן אין שום צורך לפרט את משקל השקל, ואם כן מדוע פירטה התורה את משקל השקל

פשיע דבר

אין חומש בשוש פנים ואופן על פי הכתוב כאן הלכה למעשה

חשובה ל"כתב חידה"

מי אני: 'היוקיים' - אַליקים [בן יאשיהו' וְהַבְדָּה, אבִי הַיּוֹקִימ', מלך יהודה'].

שררת הראיה שנעשקה ממני מהרה קיבלתי – ששררת המלוכה לה היה היוקיים ראוי כבנו הגדול של יאשיהו אביו, ונעשקה ממנו, קיבלה חזרה במהרה.

שיהיוקיים היה בנו הגדול של יאשיהו אביו, כפי שלמדו מפתשות הפסוקים, בהם נאמר כי יהואחז היה בן עשרים וששל שנה בעת המלכות, ומלך שלשה חדשים, ולאחר כשלושה חדשים מאז, כבר מלך היוקיים אחיו, שהיה בעת המלכות בן עשרים וחמש שנה, וכדכתיב (מ"ב כ"ג ל"ו): "בֶּן עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה הָיָאָהוּ בְּמָלְכוֹ... וְשָׁלֹשׁ חֳדָשִׁים מָלָךְ בִּירוּשָׁלַם... בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָהיּוֹקִים בְּמָלְכוֹ...". וכפי שיאתא בהריוית י"א ב': "שהיה גדול ממנו שתי שנים", וראה בפרש"י בדה"ב ל"ו א' הלומד בגמרא כי היוקיים היה גדול מיהואחז בעשרים ואחת חדשים [עוד בהערתי].

ולמרות היות היוקיים הגדול, לא הומלך אחר אביו, אלא עם הארץ המליכו את יהואחז אחיו, כדכתיב (מ"ב כ"ג ל'): "...וַיִּבְחַר עַם הָאָרֶץ אֶת הָיָוֶחָז בֶּן יִשְׁמָעֵאל וַיַּשְׁחֲתוּ אוֹתוֹ וַיְמַלְכוּ אוֹתוֹ תַּחַת אֲבִיָּהּ". ואמרו בהריוית שם, דטעם הדבר שעם הארץ העדיף להמליך את הבן הקטן יותר על פני אחיו הגדול, הוא משום חסרון היוקיים שלא היה ראוי למלכות: "היוקיים לא הומלך מקום אבותיו הוה".

וכאשר יהואחז אחיו וממלכו, החזיק בשרתו וז רק שלשה חדשים, כדכתיב (שם ל"א): "בֶּן עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה הָיָאָהוּ בְּמָלְכוֹ וְשָׁלֹשׁ חֳדָשִׁים מָלָךְ בִּירוּשָׁלַם...".

ובמהלך תקופה זו של מלכות יהואחז הצעיר, אשר קיבלה מיד עם הארץ וכולעילי, נהג בה שלא כדת, ובכך הוכיח כי אף הוא אינו ממלא מקום אבותיו, ושבו אין הצדקה להמליכלו תחת אחיו הגדול ממנו, והוברר כי אף המלכות נעשקה מיהיוקים ב"דת", ועל כן, כעבור זמן קצר של שלוש חדשים, במהרה חזרה השררה והמלכות ליהיוקים שקיבלה מפרעה¹, כדכתיב (שם, ל"ב-ל"ד): "...וַיִּבְחַר עַם הָאָרֶץ אֶת הָיָוֶחָז בֶּן יִשְׁמָעֵאל וַיַּשְׁחֲתוּ אוֹתוֹ וַיְמַלְכוּ אוֹתוֹ תַּחַת אֲבִיָּהּ... וְשָׁלֹשׁ חֳדָשִׁים מָלָךְ בִּירוּשָׁלַם... וַיִּאֲסְרוּהוּ פֶּרְעָה נֶכְחָ... וַיְמַלְכוּ פֶּרְעָה נֶכְחָ אֶת אֱלִיקִים בֶּן יִאֲשִׁיָּהוּ תַּחַת יִאֲשִׁיָּהוּ אֲבִיו וַיִּסַּב אֶת שְׁמוֹ הַיּוֹקִים...". וכפי שביארו המפרשים בהבנת הפסוקים.

וכשבה החזקתי רעות מרובות ותועבות עשיתי – שכאשר המלכות עברה לידי יהוקים והחזיק בה, עשה רעות מרובות ואף תועבות.

שכאשר היוקיים החזיק במלוכה², עשה רעות מרובות, כדכתיב (מ"ב כ"ג ל'): "...וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָיָה' כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּאֲבִיָּהּ...". וכתיב (שם כ"ס ג'-ד'): "...בְּחַטָּאת מִנְּשָׂה כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה... וְגַם דָּם הִקְיָ אֲשֶׁר שָׁפַךְ וַיְמַלֵּא אֶת יְרוּשָׁלַם דָּם קָזִי וְלֹא אָבָה ה' לְסַלֵּחַ".

ויהיוקיא אף עשה תועבות, כדכתיב (דה"ב ל"ו ח'-ה'): "...וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָיָה' לְאֱלֹהֵי... וַיִּתֵּן דָּבָר יְהוֹקִים וְתַעֲבָדוּתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִמָּצָא עָלָיו הֵנָּה כְּתוּבָה בְּסֵפֶר מַלְכִי יִשְׂרָאֵל וַיְהִי...". וראה עוד בתוכוחות ירמיה ליהוקים ובני דוד בכמה מקומות³, אשר מהם מפורש כי בימיו עשו רעות רבות ודוראו.

אכן רק יהווקיים עצמו חטא במעשיו הרעים הללו ותועבותיו, אך בני דורו לא נשתתפו עמו ולא נמשכו אחריה, אלא צדיקים, אך כדאיתא בסנהדרין ק"ב ב': "ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, מאי דכתיב (ירמיה כ"ו א'), בְּרִאשִׁית מַמְלַכּוֹת יְהוֹקִים בֶּן יִאֲשִׁיָּהוּ וּמָלָךְ הָיָה הָיָדָה הָיָה דָּבָר הַיָּמָת ה' לאמר... וְכֵתִיב (שם כ"ח א'), בְּרִאשִׁית מַמְלַכּוֹת צִדְקִיָּה... וְהָיָה דָּם הָאֵדִינוֹת אֵל דָּם הַמֶּשֶׁךְ (מאי טעמא כתיב בזה בראשית' ויתר מאחריני. ואי משום תחלת ממלכתו קאמר, הוה ליה למכתב 'בשנה ראשונה למלכותו', אלא לחכי שני קרא בדיבוריה וכתיב 'בראשית' - רש"י). אלא בקש הקב"ה להחיות את העולם כל לתורה ובזה בשביל יהווקיים (ללמדנו מעשה בראשית היה בימי יהווקיים, שבקש הקב"ה להחיות את עולמו לתור ובזה כמו שהיה מבראשית - רש"י), וסתכל בדורו ונתקשרה דעתו [לכן שנסתכל בדורו של היהוקים שהיו צדיקים, שעדיין לא גלו החרש והמסגר, נתקררה דעתו - ע"פ רש"י]...".

ובענין מעשיו הרעים ותועבותיו דרשו חז"ל שרצה להכעיס ולהרגיז כלפי שמיא, כדאיתא בסנהדרין ק"ג ב': "כי אתא יהווקיים אמר, קמאי לא דיעי לארגוני, כלום אנו צריכין אלא לאורי, שי לנו דהב פרושים שאנו משתמשין בן, יטול אורו (מלכים ראשונים שלמנינו לא היו ידועים להכעיס המקום כמו שהוא חרף ואמר 'כלום אנו צריכין אלא לאורי', שמיא לני השמש, 'בא ויטול אורי', ואנו נשתמש בזהב פרושים שמאיר ביותר - ע"פ רש"י). אמרו לו (בני דורו, צדיקיהו היו - ע"פ רש"י), והלא כסף זהב שיהו הוא, שנאמר (חגי ב' ח'), לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נָאֵם ה' צְבָאוֹת. אמר להם, כבר נתנו, שניאמר (תהלים קט"ו ט"ז), הַשָּׁמַיִם שָׁמִים לָהּ וְהָאָרֶץ וְנָתַן לִבְנֵי אָדָם".

- עוד בענין יְהוֹקִים, עיינ בתשובה לכתב חידה מגיליון ק"כ"ג, פרשת בחר בחוקתי תשע"ב. ובתשובות לכתב חידה מגיליון תק"פ, פרשת בחר בחוקתי תשפ"א.
- ובענין יִאֲשִׁיָּהוּ, עיינ בתשובה לכתב חידה מגיליון פ"א, פרשת אחרי מות קדושים תשע"ט. ובתשובה לכתב חידה מגיליון רמ"ה, פרשת אחרי מות קדושים תשע"ג.
- ובתשובה לכתב חידה מגיליון תמ"ו, פרשת אחרי מות קדושים תשע"ח. ובתשובות לכתב חידה מגיליון תשמ"ג, פרשת שנה ז' (ח תשפ"ח).
- ובגדהו ז', ויהת אָם יְהוֹקִים ואשת יִאֲשִׁיָּהוּ, כמפורש בפסוק (מ"ב כ"ג ל'): "בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָהיּוֹקִים בְּמָלְכוֹ וַאֲחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלָךְ בִּירוּשָׁלַם וְשָׁם אָמַן וַנִּבְחַר בֶּן פִּדְיָהּ מִן הָרָקָה".
- ובענין יְהוֹקִיָּה, עיינ בתשובה לכתב חידה מגיליון ר"ט, פרשת פסוטים תשע"ב, חובא בספרינו 'קוראי עונג', כרך 'דברי חכמים ויחידות-ע"ב', עמ' תרמ"ז ואילך.
- נהג בפסוק נאמר (דה"א ג' ט"ו): "וַיִּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל הַכְּבוֹד וַיִּתֵּן הַיּוֹקִים הַשְּׁלִישִׁי צִדְקִיָּהוּ הַרְבִּיעִי שְׁלֹמֹה". והקשר בבואורו, מדוע לא נזכר בו יהואחז בן יאשיהו אשר גם הוא היה בין מלכי יהודה שנזכרים בבניו, ואילו נזכרו בו שני שנים נוספים שלא נודעו לנו מקומם אחר, האחד, 'חֲבָבִיז וַיִּתֵּן', ואילו ידענו מי היה, ובמהלך שלפי האמור לבאורה היה יהווקיים הכבד ולא השני. וכן נזכר בו 'הרְבִּיעִי שְׁלֹמֹה', ואילו ידענו שיש עסקו בעניניו.
- ובמאת בהריוית י"א ב' וקשה וירמיהו הפסוק, דהרי לפי חשבון הפסוקים למעלה עולה כי יהווקיים היה גדול מיהואחז בכשתניים, וכעדו יעלו הדברים יפה עם סידור בני יאשיהו בפסוק דידן, וכן עם הזכרת יוחי כגדול והשמטת יהואחז מהפסוק, ואמרו: "א...ואי יוחנן, הוא שלום הוא ידקיהו, הוא יוחנן אחי יהואחז".

עוד איתא שם בגנותו ותועבותיו של יהווקיים: "אמר ליה רבא לרבה בר מרי, מפני מה לא מנאי⁴ את יהווקיים (בהדי הנך שאין להם חלק לעולם הבא - רש"י), משום דכתיב ביה 'וַיִּתֵּן דָּבָר יְהוֹקִים וְתַעֲבָדוּתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִמָּצָא עָלָיו' (בתמיהה) משום דכתיב ביה רשע הוה לא מאנאו - רש"י). מאי והמָצָא עָלָיו, רבי יוחנן ורבי אלעזר, חד אמר, שחקק שם עבדוהו וזה על אמתו (מתוך שהיה אדוק בה - רש"י). וחד אמר, שחקק שם שמיים על אמתו (משום ביוון - רש"י). אמר ליה ר'רבה בר מרי), במלכים לא שמעתי (מפני מה לא מנו את יהווקיים - רש"י)... [וראה עוד מה שביאר בסוגיא ביד רמה, הבאנו מקצת דבריו בהערתי⁵, עיי"ש].

ומלבד כל זאת, הוסיף לחטוא לחטוא ברשרפת מגילת התנוכה שכתב ירמיהו, וכדכתיב (ירמיה ל"ו כ'): "וַיְהִי כִּקְרֹא הַיְּהוּדִי שְׁלֹשׁ לַעֲלוֹת וַאֲרִבְקָה יִקְרָעָהּ בְּתֵרֵהּ הַסֶּפֶר וְהִשְׁלָךְ אֶל הָאֵשׁ אֲשֶׁר אֵל הָאֵחָ עַד תֵּם כֹּל הַמִּגְלָה עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הָאֵחָ". ודרשו בו חז"ל כמה דרשות.

את המתנבא בביוני השלכתי אחר שאותו רצחתי – שיהיוקים רצח נביא שהתנבא, ולאחר מכן השליך את גופו בביוני.

שהנביא אורייה התנבא והוכיח את יהווקיים ושריו, כדכתיב (ירמיה כ"ו ל'): "וְגַם אֵינָה הָיָה מִתְנַבֵּא בָשֵׁם ה' אוֹרִיָּהוּ בֶּן שַׁמְעִיָּהוּ מִקְרֵית הַיְּעָרִים וַיִּנָּבֵא עַל הָעִיר הָזֹאת וְעַל הָאָרֶץ הָזֹאת כָּל דָּבָר יְהוֹקִים וְיָבֵא מַעֲרִים.

וכאשר יהווקיים ושריו שמעו את דבריו, תחת שישנו את דרכיהם הרעים וישובו בתשובה שלימה לפני ה', בחרו לפגוע בנביא והורגו, כדכתיב (שם כ"א-כ"ג'): "וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ יְהוֹקִים וְכָל גְּבוּרָיו וְכָל הַשָּׂרִים אֶת דְּבָרָיו וַיִּבְשַׁק הַמֶּלֶךְ חֲמִיתוֹ וַיִּשְׁמַע אוֹרִיָּהוּ וַיָּרָא וַיִּבָּרַח וַיָּבֵא מַעֲרִים... וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יְהוֹקִים אַנְשִׁים מַעֲרִים אֶת אֶלְנָתָן בֶּן עֵצְבוֹר וְאַנְשִׁים אֲתוֹ אֶל מַעֲרִים... וַיִּצְאוּ אֶת אוֹרִיָּהוּ מִמַּעֲרִים וַיְבִאוּהוּ אֶל הַמֶּלֶךְ יְהוֹקִים וַיַּחֲבֹה בְּחֶרֶב...".

ומלבד מה שרצחו את הנביא, עוד הוסיפו לזורקו בביוני, כדכתיב (שם): "וַיִּשְׁלָךְ אֶת נַבְלָתוֹ אֶל קִבְרֵי בְנֵי הָעָם", וביאר במצוד"ח את שם: "וַיִּשְׁלָךְ... דרך ביוני הנבילתו את קברו וכלו את בני העם, לפי סבר: בקבורת הנביאים, כי חשבו למדבר סרה אשר לא צוה ה'...".

ואילולי אבי הנביא הנהרג גם בנביא הכהן פגעתי – שאילולי אחיקם אבי גדליה הנביא שנהרג, יהווקיים היה פוגע גם בירמיה הכהן הנביא.

שירמיה היה כהן וגביא, כדכתיב (ירמיה א' א'-ב'): "דְּבָרֵי יְרֵמְיָהוּ בֶּן חִלְקָנָה מִן הַכְּהֵנִים אֲשֶׁר בְּעֻנְתָּו בְּאֶרֶץ בְּנִימִן... אֲשֶׁר הָיָה דָּבָר ה' אֵלָיו...".

ויהווקיים רצה לפגוע ולהרגו גם את ירמיה הנביא, כאשר אמר את דברי נבואתו על חורבן הבית העלול להיות, כל היום חור מדבריו וביקש להורגו וביקשו מהמלך שיעשה כן, כדכתיב (שם כ"ו, ח'-כ"ג): "וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְרֵמְיָהוּ לְדַבֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר צָוָה ה' לְדַבֵּר אֵל כָּל הָעָם וַיִּתְּפוּשׂוּ אוֹתוֹ הַכְּהֵנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל הָעָם לְאָמֹר מוֹת תָּמוּת... מִדּוֹעַ נִבִּית בָּשֵׁם ה' לְאָמֹר... וַיֹּאמְרוּ הַכְּהֵנִים וְהַנְּבִיאִים אֶל הַשָּׂרִים וְאֵל כָּל הָעָם לְאָמֹר מִשְׁפָּט מָוֶת לְאִישׁ הַזֶּה כִּי נִבֵּא אֶל הָעִיר הָזֹאת פֶּאֶסֶר שְׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם... וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים וְכָל הָעָם אֶל הַכְּהֵנִים וְאֵל הַנְּבִיאִים אֵין לְאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפָּט מָוֶת בִּשְׁם ה' אֱלֹהֵינוּ דָּבָר אֵלֵינוּ...".

ובזכות אחיקם בר שפן אבי גדליה, ניצל ירמיה מידם, כדכתיב (שם כ"ז): "אֶדָּד אֶחָדִים בֶּן שָׁפָן הָיָהוֹת אֶת יְרֵמְיָהוּ לְבִלְתִּי תַת אִיד בְּיָד הָעָם לְהַמָּוֶת... ובמצוד"ח שם ביהא מדוע הוצרכו להצלתו אחרי דברי השרים: "שמעם דברי הכהנים והנביאים לא אמרו עוד השרים דבר, והעם חזרו להיות ממשכים אחד דעת הכהנים והנביאים (-להרג את ירמיה), ואך די אחיקם היתה עם ירמיה לבלי למסור ביד העם להמית אותו, ובכח ידו גבר על כולם והצילו".

וגדליה היה בנו של אחיקם בן שפן, כדכתיב (מ"ב כ"ה כ'): "וַהֲעָם הַנֶּשְׂבָּר בְּאֶרֶץ יְהוּדָה אֶת הָשָׂרִי אֲשֶׁר בְּנוֹכְדַנְאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיִּפְקֵד שְׁלִיָּהוּ אֶת גְּדַלְיָהוּ בֶּן אַחִיקִם בֶּן שָׁפָן".

וגדליה היה נביא⁶, וכפי שכתב ב'בית שמואל (אה"ע ס' ק"ט, שמות אנשים, אות ח' ע"ד 'חזקיהו'): "כל גדליה בן אחיקם היה נביא... וכן כתב בפשיטות בארמך (ויר"ד ח"ב ס' כ"ב) דהיה נביא ועדיק כישיעיה, ולא הביאו מקור לדבריהם המחדשים הללו.

וגדליה נהרג, כדכתיב (מ"ב כ"ה): "וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן נִתְנָה בֶּן אֲלִישָׁמַר מִכַּרְע הַמִּלְכָּה בְּעֵינֵי אַנְשִׁים אֲתוֹ וַיִּבְנוּ אֶת גְּדַלְיָהוּ וַיָּמָתוּ וְאֶת יְהִיְהוִים וְאֶת הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הָיוּ אֲתוֹ בַּמִּצֵּפָה".

שמי שהושב עם מנויי לא הועיל למניעת מרידתי – שעם מיניו למלך, הושב שמו של יהווקיים מאליקים, על ידי פרעה בכדי למנוע את מרידתו, אך בפועל חדרל לא הועיל.

שיהיוקים נקרא בתחילה אליקים, וכאשר פרעה מינהו למלך חסב את שמו ליהווקיים, כדכתיב (מ"ב כ"ג ל"ד'): "וַיְמַלְכֵהּ פֶּרְעָה נֶכְחָ אֶת אֱלִיקִים בֶּן יִאֲשִׁיָּהוּ תַּחַת יִאֲשִׁיָּהוּ אֲבִיו וַיִּסַּב אֶת שְׁמוֹ הַיּוֹקִים וְאֶת הָיָוֶחָז לְקַח וַיָּבֵא מַעֲרִים וַיָּקַח שָׁם". ובדומה נכתב בדה"י (ב, ל"ו ד'): "וַיְמַלְכֵה מֶלֶךְ

והיינו יוחנן הנזכר בראש הפסוק כגדול הבנים, אכן הוא יהואחז ששמו נדרש ונקרא גם יוחנן. ועוד אמרו שם: "לעולם יהווקיים קשיש, ומאי בכור, בכור למלכות (-והיינו בדמות יהואחז כלל לא היה הבכור בסדר לידת הבנים, והטעם מדוע נקרא בפסוק 'הבכור', מפני שבפועל הוא היה הבכור למלכות, שמלך ראשונה מבין הבנים).

ועוד אמרו שם: "אמר מר, הוא שלום הוא צדיקיהו, הוא יוחנן הוא יהואחז. והא דחד קא חשיב, דכתיב שְׁלִישִׁי, הרְבִּיעִי... יאזי שליש, שליש בלנים. ומאי רביעי, רביעי למלכות. דמעיקרא מלך יהואחז ולבסוף יהווקיים ולבסוף יכניה ולבסוף צדיקיהו".

- וכבר עמדנו בארוכה בגליון קודם בענין הסדר ההיחשבות בין האחים, והבאנו שיטות רבות ושונות בחישוב שמות האחים, ויהי ומה היה כניינים, עיי"ש.
- וכבר הבאנו בגליון קודם מדברי המאמרים שם, לפני הדורש בפסוק אפשר לומר: 'ואולי קראו יהואחז, לפי שאחז בשבט המלכות שלא היה יורשה איליו'.
- וראה בבואור האברבאנל שם, הכותב טעם הענין: "אבל פרעה נכה מאשר ראה שעם הארץ אשר ביהודה יורשעם הרעו לעשות בענין המלוכה, וזה כמה שלקחו בחזקה בן הקטן אשר ליאשיהו ומלכותו תחת אביו, ויעזבו הבכור ולקחו הצעיר, חסיד את יהואחז הממלכות לחיותו הצעיר מאחיו ולא היה ראוי למלכות, וענש את הארץ במאה כס כסף וכבר זהב עבדו הבכור, והולכיו למצרים, וחמליק את יהווקיים שנייה הגדול מהם...".
- מתוך נבואתו החרד את ירמיה שהיו בשנה הרביעית למלכות יהווקיים, ישנה משמעות מסוימת כי ארור זמן מה עד שחלל לחטוא ולעשות את הרע בעיני ה', עד

מצרים את אַלְקִים אחיו על יהודה' וירושלם ויסב את שְׁמוֹ הַיּוֹקִים וְאֶת יוֹאָחָז אֲחִיו לְקַח נֶכְחָ וַיְבִיאוּהוּ מִצִּרְיָמָה".

וטעם הסבת שמו של יהווקיים בעת המלכותו, היה למנוע שימרוד במלך, וכפרש"י בדה"י שם: "וַיִּסַּב אֶת שְׁמוֹ הַיּוֹקִים... כך דרך המלכים והשרים שמכנים משרתיהם עם שהם רוצים... והכל כדי להודיע שהוא מושל בו כלנותו לו שם כרצונו". וברד"ק ביאור: "וַיִּסַּב אֶת שְׁמוֹ הַיּוֹקִים... הטעם כדי שידמה בשרותו הוא והמלוכה לו מאתו כי השם לא מאסו".

ובפועל שינוי השם הלזה לא הועיל בעת פקודה, והוא מרד בו, כדכתיב (שם כ"ד א'): "בְּיָמָיו עָלָה בְּנוֹכְדַנְאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְהִי לוֹ הַיּוֹקִים עֶבֶד שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיָּשֵׁב וַיִּמְדַּךְ בּוֹ".

וכשהגיע עת עונשי בביוני לכלבים נחלקה נבלתי – שכאשר הגיע עת עונשו של יהווקיים, הרגוהו וביתרו את נבלתו לחלקים והאכילוהו לכלבים מדה כנגד מידה כפי שעשה לנביא אמת שהרג.

שכאשר הגיע עת עונשו של יהווקיים, שלח ה' עליו את נבוכדנאצר מלך בבל שהענישו בחומרה, כדכתיב (דה"ב ל"ו ל'): "עָלָיו עָלָה בְּנוֹכְדַנְאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיִּשְׁלַח בְּנִחְשָׁתוֹ בְּנִחְשָׁתִים לְהַלְכֵהוּ בְּכֻלָּהּ⁷, וְלֹא זָכָה לְקַבְּרוֹהּ, דכתיב (מ"ב כ"ו ר'), "וַיִּשְׁכַּב יְהוֹקִים עַם אֲבָתוֹ וַיִּמָּלֵךְ הַיּוֹכִינ בְּנוֹ חֲתוּתוֹ", ולא כתיב 'ויקבורהו עם אבתי', כשאר המלכים, לפי שלא זכה לקבורה. ע"פ פרש"י שם.

ועל עונשו התנבא ירמיה לאחר שיהווקיים שרף את המגילת התנוכה שכתב, כדכתיב (ירמיה ל"ו, ל"ל-ל"א): "לָכֵן כֹּה אָמַר ה' עַל הַיּוֹקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא יִהְיֶה לוֹ יוֹשֵׁב עַל פֶּסַע דָּוָד וְנִבְלָתוֹ תִּהְיֶה מְשַׁלֶּכֶת לַחֲרָב בְּיָמַם וְלִקְרַח בְּלִילָהּ וּפְסוּדָתָי עָלָיו וְעַל זֵרְעוֹ וְעַל עַבְדָּיו אֶת עוֹנָם וְהַבְּאִיתִי עֲלֵיהֶם וְעַל יִשְׂרָאֵל וְעַל שְׂבָעִי וְהוֹשַׁלְתִּי אוֹתָם... יהודה' אֶת כָּל הָרָקָה אֲשֶׁר דְּבַרְתִּי אֵלֵיהֶם אֶל יָמֵי הַיָּשָׁן". ויש להבין הנבואה שכבר קדמה לה (שם כ"ב, י"ח-ט"ו): "לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אֵל הַיּוֹקִים בֶּן יִאֲשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא יִסְפְּדוּ לוֹ הוֹי אֲחִי וְהוֹי אֲחֻוֹת לֹא יִסְפְּדוּ לוֹ הוֹי אֲדוֹן וְהוֹי חֹדֶה... קְבֹרָתָהּ חֲמוּר יִקְבֹּר סוּחָב וְהַשְׁלָךְ מִמָּקְלָהּ לַעֲרִיץ יִרְשָׁלַם".

ודברי הנבואה הללו על יהווקיים, שנבלתו תהיה מושלכת, התקיימו במלואם, באותה עת שבנבוכדנאצר הרשע הגלה אותו בנחשתים להביאו לבבל, כדאיתא בויק"י⁸: "מה עשה לו נבוכדנאצר, ר' יהודה ור' נחמיה, ר' יהודה אומר, נטלו והחזירוהו בכל ערי יהודה, וישב עליו בפרדיוסיו⁹ והרגו", וקורע את החמור והכניסוהו לטורח¹⁰, הה"ד קבורת חמור קבר. ר' נחמיה אומר, נטלו והחזירו בכל ערי ישראל והרגו, והיה מחתק ממנו כחיותים ומשליך לכלבים, הה"ד קבורת חמור יקבר¹¹, היכן היא קבורת חמור, לא במעי הכלב...".

ובספ"י (כ"ה) לאחר שר"י בר הלחמא נביא שלשה מקראות הנראות כסותרות¹², הוא כותב, "אלא מלמד שכיון שאסרו מיד מת באיסוריו והוציאו וגרורו, לקיים מה שנאמר סחוב והשלך וגו'...".

וכאמור לעיל, אף גולגלתו של יהווקיים נקברה פעמים רבות, כדאיתא בסנהדרין כ"ב א' וק"א א', במעשה של רב חייא בר אבוי, וסופה שנשרפה בביוני רב.

וכבר עונש פלא זה שקיבל יהווקיים, ראיתו מי שביאר¹³ דהיה זה 'מדה כנגד מדה' על מה שהרג את הנביא הנביא וביהו ומיתתו.

ועונשו הנוראים הללו של יהווקיים יכולים ללמד אותנו גדול שחר מקיימי התורה ומצוותיה, אשר מדה טובה מרובה, וגדול שחר עושי רצון ה' המנחילים טובה וברכה לכל הדורות הבאים אחריהם.

חשובה ל"חילוקא דרבנן"

בתשובה לשאלה, בדברי רש"י (ויקרא י"ט ב'), דפרשת קדשים נאמרה בקהלה, וכן מה שנאמר בפסוק: 'קדשים תהיו', היינו שנתהיו פרושים מן העריות ומן העבירה, כיצד יז שמרש בדביו עם מה שנתהיו פרושים בפרשה הקודמת (פרשת אחרי מות, שם י"ח, ב'-ל'), כל האיסורים והאזהרות בענייני עריות, וכו', כ' לכאורה פרשה זו לא נאמרה בקהלה, וכיצד מירשב' פורשתינו, שבמעמד הקהלה הזהירו ישראל על העריות.

בשאלה זו עמדו כמה מפרשי התורה, וגביא ממצת דבריהם וכולהן.

- ה'גור ארית' (שם י"ט ב'): ביאר: "אף על גב של נזכר בפרשה הזאת (ויקרא י"ח, א'-כ"ב) העריות, המקרא מחובר למה שפרשה בסוף פרשת אחרי מות (שם

שאר עבירות". והיינו, לדלוור קיום ציווי התורה להיות 'קדושים', זכרים וגם להזהרות מן העוירות. וממילא צריך להיט, כי הפסוק 'קדשים תהיו' נאמר גם על הפרשה הקודמת, והפסוקים המדברים מענייני עריות הם חלק מהציוויים שנאמרו בהקבל בפרשה זו.

יחס זה איתו בקצרה כבר ברא"ם (שם), שכתב: "ולפי זה אין מאמר קדושים תהיו דבק רק על שמעלעלה המעשה, כאלו אמר, קדשים תהיו מן העריות האמורות לעיל, ואחר כך כתב המצות שאחריו".

תשובה ל"מענינא דסדרא"
<p>בתשובה לשאלה, היכן בפרשתי אחר-קדשים, מצינו מעשה או הנהגה בענין שבת, או שניתן ללמוד על דבר מענייני השבת וכוחה והלכותיה, או על הדברים והצורות הראויות אל הכנתה.</p> <p>הנה מצינו כמה לימודים והנהגות בענייני שבת הרמוזים בפרשתינו, ובדלהלן.</p>
פ ר ש ת א ח ר י מ ו ת :

א. שילוח השעיר לעזאזל ביום הכיפורים, הוא אפילו כשחל יום **הכיפורים בשבת**, וכמו שנאמר (ויקרא ט"ז א'): "וסָפֵק אֲהֲרֹן אֶת שְׂפִי דָּוִד עַל ראש השֹׁעִיר הַחִי והַתְּהַדֵּשׁ עָלָיו אֶל כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל ראש השֹׁעִיר וְשָׁלַח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמִּדְבָּרָהּ, ואיתא בגמ' (יומא ס"ו, א'-ב'): "עֵתִי. שִׁיחָא מוּמוּן; עֵתִי. ואפילו בשבת ואפילו בטומאה".

ב. הקטרת חלב החטאת ביום הכיפורים, הוא אפילו כשחל יום **הכיפורים בשבת**, וכמו שנאמר (שם כ"ח): "וְאֵת חֶלֶב חַטָּאת יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ", ואיתא בת"כ (שם ד' ו'): "קְטִיר. אף בשבת, יִקְטִיר אף בטומאה".

ג. התורה רומזה, כי כל מלאכה שאסורה בשבת אסורה אף ביום הכיפורים, וכמו שנאמר (שם כ"ט): "וְהִיחֵת לָכֶם חֻקֶּת עוֹלָם בְּחַדָּשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרוֹ לַחֹדֶשׁ תַּעֲנֶנּוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם וְכָל מַלְאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאָזְכָר וְהָזָר בְּיוֹם הַכֹּהֲנִים", ואיתא ב'בעל הטורים' (שם א') (במסורה): "הא, וְאֵיךְ גַּבִּי יוֹסֵם הַכֹּהֲנִים, (שם כ"ח כ"ח) וְכָל מַלְאכָה לֹא תַעֲשׂוּ, (ירמיה י"ז כ"ב) וְכָל מַלְאכָה לֹא תַעֲשׂוּ וְקִדְשָׁתֶם אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. שכל מלאכה שאסורה בשבת, אסורה ביום הכפורים".

ד. פיקוח נפש דוחה את השבת, וכמו שנאמר (שם י"ח ה'): "אֲשַׁמְרָתֶם אֶת נַפְשְׁכֶם וְאֶת מַשְׁפַּטְי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאֱלֹהִים וְחַי בָּהֶם אֲנִי", ואיתא בגמ' (יומא מ"ה, א'-ב'): "מִנִּיין לַפְקוֹחַ נַפְשׁ שְׂדוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת... וְחַי בָּהֶם, שִׁימוּת בָּהֶם".

פ ר ש ת כ י ס :

ה. כיבוד אב ואם אינו דוחה את השבת, וכמו שנאמר (שם י"ט ב'):

"אִישׁ אֹמֵר וְאָבִיו תִּקְרָא וְאֵת שְׁבָתָתִי תִשְׁמְרוּ אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם", ואיתא בגמ' (בבמות ה' ב'): "...דַּתְנִינֵי, יָכוֹל יֵהָא כְּבוֹד אָב וְאָם דּוּחָה שְׁבַת, תַּלְמוּד לומר, אִישׁ אֹמֵר וְאָבִיו תִּקְרָא וְאֵת שְׁבָתָתִי תִשְׁמְרוּ, כּוֹלֶכֶם חִיִּיבִין בְּכַבּוּד".

ו. מסמיכות אזהרת התורה על עבודה זרה מיד לאחר ציווי השבת, יש **רמז, כי מחלל שבת היה הוא מנסכן יין לעבודה זרה**, וכמו שנאמר (שם ד'): "אֵל תִּמְנֶה אֶל הָאֱלֹהִים וְאֵלֶיהָ מִסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם", ואיתא ב'בעל הטורים' (שם ג'): "וסמך לשבת עבודה זרה, ששוקלים כהם, מנסכן יין לעבודה זרה ומחלל שבת, כדאיתא בגמ' דחולין (ה' א')".

ז. מסמיכות אזהרת התורה על איסור זנות לענין השבת, יש **רמז, כי בשבת ובימי טהרה שבהם אנוכלים ושומחים, על האדם ליהרר יותר שלא לבוא ליל חטא**, וכמו שנאמר (שם כ"ט): "אֵל תַּחֲלֹל אֶת בִּתְּלָהּ לַהֲנוּחָתָה וְלֹא תִנְהַה הָאָרֶץ וְיִמְלָאָה הָאָרֶץ זִמָּה", ואיתא ב'בעל הטורים' (שם: "וְיִמְלָאָה הָאָרֶץ זִמָּה. וסמך דוד, אֵת שְׁבָתָתִי תִשְׁמְרוּ. לומר, (קידושין פ"א א') סָקַבָּא דְשַׁתָּא רִיגָלָא (ימי-הנוחלשה של כל ימות השנה, הם ימי הרגלים), וְנָתַן שׂאֲכִילֵי וְשׁוֹתִין וְשׁוּמְחִין בְּשַׁבְּתוֹת. והיינו דכתיב (הושע ד' י"א), וְנָתַן וְיִתְרוֹשׁ יִקַּח לֵב".

ח. בנין בית המקדש אינו דוחה את השבת, וכמו שנאמר (שם ל'): "אֵת שְׁבָתָתִי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָא אֲנִי ה'", ואיתא בגמ' (בבמות ר' א'): "...דַּתְנִי, יָכוֹל יֵהָא בְּנֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דּוּחָה שְׁבַת, תַּלְמוּד לומר, אֵת שְׁבָתָתִי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָא, כּוֹלֶכֶם חִיִּיבִין בְּכַבּוּד".

ט. מסמיכות ציווי השבת למורא מקדש למדנו, דעניין 'מורא מקדש' אינו לרית מן המקדש, אלא לרית המקב"ה שהזהיר על המקדש, וכמו אדיתא בגמ' (שם א'-ב'): "וְאֵת שְׁבָתָתִי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָא למה לו, מִיַּבְעִי לֵיךְ לַכְּתוּבִינֵי, יָכוֹל יִתְרִינָא אֲדָם מִקְדָּשׁ, תַּלְמוּד לומר, אֵת שְׁבָתָתִי תִשְׁמְרוּ וְאֵת מִקְדָּשִׁי תִירָא; ונאמר שמירה בשבת, ונאמרה מורא במקדש. מה שמירה האמורה בשבת לא משבת אתה מתיירא, אלא ממי שהזהיר על השבת, אף מורא האמורה במקדש לא במקדש אתה מתיירא, אלא ממי שהזהיר על המקדש".

י. מסמיכות ציווי השבת למורא מקדש למדנו, כי מורא מקדש נוגח אף בזמן שאין בית המקדש קיים, וכמו דאיתא בגמ' (שם ב'): "ואי זו היא מורא מקדש, לא יכנס אדם ברח הבית במקל, במנועל, בפגודתו (-אזור חלול על מנתיו המשמש ארנק למעות), ובאבק שעל ידי רגליו, וְאֵינְשֵׁנוּ קַפְדִּירָאִי (שלא יקצר דרכו במקדש למקום על שיש שיבויר ברח הבית), וריקקה מקל וחומר (שאם אסור להיכנס לשם במנועל, קל וחומר שאסור לירוק- ע"פ רש"י (שם). אף לא בזמן שית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מניין, תַּלְמוּד לומר, אֵת שְׁבָתָתִי

תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָא; מה שמירה האמורה בשבת לעולם, אף מורא האמורה במקדש לעולם".

יא. התורה רומזה כי בעל אוב אינו עונה בשבת, וכמו שנאמר (שם י"א): "אֵל תִּמְנֶה אֶל הָאֱבֹת וְאֵל הַדִּעְלִים אֶל תִּבְקָשׁוּ לְטִמְאָה בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם", ואיתא ב'בעל הטורים' (שם: "סמך 'שְׁבָתָתִי תִשְׁמְרוּ' לֹא תִמְנֶה אֶל הָאֱבֹת", שהשואל אוב אינו עונה בשבת (סנהדרין ס"ה ב').

ת ש ו ב ו ת ל פ ר ש ת א מ ר :
<p>תשובה ל"חילוקא דרבנן"</p>

בתשובה לשאלה, בדברי רש"י (ויקרא כ"ט ט'), מתיבתא: 'וְאֵתוּ בֹן כִּי צִיָּתָהּ לַמִּדְנָה, דלמדת, דמהו חז האמורה בסבוק א"ה מיתת בידי שמים, כִּיִּצַּד יֵשׁ לִישָׁב דְּבִירוּ עַם מה שפירש עה"פ (דברים י"ח כ'): "אֶף הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִזְיֵד לְדָבָר בְּפִשְׁתִּי אֵל אֲשֶׁר לֹא צִיָּתָהּ לְדָבָר... וּמֵת הַנְּבִיא הַהוּא", דכתיב 'וְאֵת בְּנֵי שָׁמַיָא, ומבואר, דמה שנאמר תִּבְיַת 'וְאֵת, היינו מיתה בידי אדם, שהיא מיתת בית דין בחנק, ומנין לרש"י לפרש, דתיבתא 'וְאֵתוּ בֹן, היינו מיתה בידי שמים.

בשמה זו עמדו כמה ממפרשי התורה, ובניא ממקצת דבריהם ובדלהלן.

הריב"א (ויקרא שם) ביאר: "ויש לומר, דרודאי 'וימת' משמע חנק, אבל 'וימת' לא משמע חנק. וגבי נביא היינו טעמא שהוה בחנק, משום דגבי 'עובר על דברי נביא' דלעיל מיניה (דברים שם י"ט), שהוא במיתה בידי שמים, כתוב, אֲנִכִּי אֲרָדֶשׁ עִמּוֹ. ומדשני קרא בדבוריה גבי נביא שקר דברתיה, וכתבינ וּמֵת הַנְּבִיא הַהוּא, שמע מינה שהוא בחנק". והיינו, משינוי לשון הפסוק בין העובר על דברי הנביא לבין נביא שקר, מזה למדנו שמייתתו דוקא בידי אדם דהיינו בחנק, ולא מיתה בידי שמים כגון עובר על דברי הנביא.

וב'גור אריה' (שם) ביאר: "והרבה תשובות על זה, דכבר בארנו בפרשת מבידר (ד' ט"ו), דכל מקום דכתב 'וְאֵת' בלשון רבים, פשיטא דהוא מיתה בידי שמים, ומיתה בידי אדם מיתה בפני עצמו לכל אחד ואחד, ולא נאמר בלשון רבים רק מיתה בידי שמים, דהוא מיתה כללית... ולכן, בכל מקום נאמרה מיתה בידי שמים בלשון רבים". והיינו, דלעולם שכל 'וְאֵת' מורה על מיתת ביד, אף לשון 'ומתה' אינו כן, דכיון שהתורה דיברה בלשון רבים, מזה מובן שמיתה האמורה בפסוק היינו מיתה בידי שמים.

ועוד ביאר ה'גור אריה' (שם: "ועוד, דכאן בודאי הוא מיתה בידי שמים ולא מיתה בידי אדם, דכתיב 'וְאֵתוּ בֹן', משמע באכילה הזאת היא המיתה, וזה לא יתכן במיתה בידי אדם, דאין עצם המיתה היא באכילה זאת, רק משמעותין אותו בבית דין. ויתפסמי אף אם עשה העבירה אין כאן מיתה בבית דין, כגון שאין עדים והתראה, או שלא באו עדים לביית דין. אבל בכאן כתיב 'וְאֵתוּ בֹן', משמע באכילה זאת יש מיתה, ובודאי אין מיתה בידי שמים, דבאכילה עצמה יש מיתה מיד". והיינו, דמזה שנאמר לשון 'וְאֵתוּ בֹן', דמשמע שבאכילה עצמה חייב מיתה לא שום תנאי אחר, מבואר שזוהי מיתה בידי שמים שאינה לתויה לכל בזרמיהם אחרים, כגון עדים והתראה וכדומה".

ועוד ביאר ה'גור אריה' (שם: "ועוד, מה ראינו מן 'וְאֵת הַנְּבִיא', כי שם מפורש בהדיא דהוא מיתה בידי אדם, דכתיב (דברים י"ח כ'): "לֹא תִגְדּוּ מִפְּנֵי. אבל כאן, מנא ליה דלומר דהך מיתה בידי אדם, דלעיל, מיתה א"י לחתמיה אלא אם תמצא מפורש, דכתיב (במבדר ל"ה, כ"ד-כ"ח), וְשָׁפְטִינוּ קִרְדָּתָהּ... וְהַפְלִינּוּ, א"י ספק נפשות להקל". והיינו, דרק הינא שנאמר בפסוק מותיה מיתה בידי אדם, אמרינן כן. אף הינא שאין פסוק מפורש על כך, הרי שאמרינן להיפך, דחייב רק מיתה בידי שמים ולא בידי אדם.

וב'דברי דוד' (שם) ביאר: "ונראה, דכאן ליפנינו לה מדכתיב 'וְלֹא יִשְׂאוּ צִלְעֵי חֻטֵּא' שהוא מיותר, דהא כתיב אחריו 'ומתה, אלא דהך 'נשיאת חטא' הוא בידי שמים, שאינו נדון בבית דין, אלא נשיאות החטא עליו עד כי יהיה נידון בידי שמים". והיינו, דמריבוי הפסוק 'וְלֹא יִשְׂאוּ צִלְעֵי חֻטֵּא', למדנו שזוהי מיתה בידי שמים.

וב'צדה לדרך' (שם) ביאר: "כבר היה אפשר לפרש, שאי אפשר לומר מיתה דהכא בידי אדם. שהרי קדשים חמורים יותר מתורומה, ואפילו הכי אם אכל קדשים בטומאת חטוף אינו חייב מיתה בידי אדם, תרומה הקל לא כל שכן שאינו חייב מיתה בידי אדם". והיינו, דלמדנו ק"ו תרומה מקדשים שמייתתו בידי שמים ולא בידי אדם.

ועוד ביאר ה'צדה לדרך' (שם) יותר נראה לי, שדיוקו מדכתיב 'אֲנִי ה'', שפירושו 'נאמן ליפרע', כלומר שאמית אותו, והיינו מיתה בידי שמים". והיינו, דהלימוד שמדובר במיתה בידי שמים הוא מהתיבות 'אֲנִי ה'".

תשובה ל"מענינא דסדרא"
<p>בתשובה לשאלה, היכן בפרשת אמור, מצינו מעשה או הנהגה בענין שבת, או שניתן ללמוד על דבר מענייני השבת וכוחה והלכותיה, או על הנהגות והצורות הראויות אל הכנתה.</p> <p>הנה מצינו כמה לימודים והנהגות בענייני שבת הרמוזים בפרשתינו, ובדלהלן.</p>

- היינו לרין, מלשון דימוס, כ"כ במתנ"כ, ובמהר"ו והרד"ל ביאר, שהוא 'חצר שלמי בית'. והוסף המהר"י, שמצא שתרגומו הוא 'חמור של עץ', שהניחו חמור של עץ, ורשב עליו ורגרו.
- ובענין עת מיתתו, נחלקנו בזה רב אליעזר ב"ר נתן ורבי שמעון. לרבי אליעזר ברי", כאשר בא שנתריב ובקיש מסנהדרין שמיסרו את יהויקים בידו, שלטוהו ושלשלוהו לו חי, ואילו לרש"י שלשלוהו חת, ואמר ריב"ל: "אני מקיים דברי שניהם, חי שלשלו אותו אלא שהיה מפונק ומת בידם".
- ועל ברי" דר"צ ט' (בסופו), "עמדו ונטולוהו ושלשלו אותו ופלייה", וכתבו המפרשים על המדרש שם, שפ"לייה"א לשון 'שלקעוהו וחתו אותו איברים במיתה משונה'.
- וענין מי שלשלוהו, כתב הרד"ל (אות ל"ב), ששלשלוהו מע"ג החומה, לקיים את דברי נבואת ירמיהו: "והשכל הלאה משערי ירושלים".
- ובמהר"ו י"ח כתב, שלאחר הכניסוהו במעי המור, השליכו את החמור מחוץ לירשערי ירושלים, לקיים את דברי נבואת ירמיהו: "והשכל הלאה משערי ירושלים".
- וכתב במהר"ו שם, שלשיטה זו, תחבאר נבואת ירמיהו 'קבור חמור יקבר סחוב והשכל מלהלא לשערי ירושלים', בקבורות בריב יקבר, שכל חתיכה וחתיכה שנוקמה ממנו כלכבים, אף קבורה נוספת, ולפי חשיב בקבורות רבות.
- בסבסר דניאל (א' ב'), כתיב, 'ויזן ה' בידו את יהויקים מלך יהודה ומקצת כלי בית האלקים ויביאם ארץ שנער בית אלהיו ואת הלקים הביא בית אוצר אלהיו", משמעות הפסוק שנבוכדנאצר הגלה את יהויקים והביאו עד לארץ שנער, ואילו בספר ירמיהו (כ"ט ט"ו) כתיב, "קבורת חמור יקבר סחוב והשכל

א. התורה ציוותה על איסור מלאכה בשבת, וכמו שנאמר (ויקרא כ"ג א'): "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת שְׁבֻתָּה מְקַא קָדֶשׁ כָּדָשׁ לַמְּלָאכָה לֹא תַעֲשֶׂה שַׁבָּת הוּא לַה' בְּכָל מוֹשְׁבֵיתֶיכֶם".

ב. המחלל את המועדות נחשב כאילו חילל את השבת, וכן **להיפך, המקיימם כאילו קיים את השבת**, וכמו דאיתא ב'ספרא' (שם ט' ט'): "ומה ענין שבת לענין מועדות, אלא ללמד, שכל המחלל את המועדות מעלים עליו כאלו חילל את השבתות, וכל המקיים את המועדות מעלים עליו כאילו קיים את המועדות ואת השבתות".

ג. היודע שהיום שבת ועשה כמה מלאכות בכמה שבתות, חייב חטאת על כל שבת ושבת, וכמו דאיתא ב'ירושלמי' (שבת פ"ז ה'): "והיודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת... דברייא אמרין, שַׁבָּת הוּא לַה', לחייב על כל שבת ושבת".

ד. עדים שראו את מולד הלבנה בחודשי ניסן ותשרי, מחללים את השבת לבוא ולהניח בפני ביד דין כבדי שיכולו לקדש את החודש, ואילו שבתות בידן את המועדיים לגולה על מועד קידוש החודש שיקיימו את המועדות בזמן, אסור להם לחלל את השבת, וכמו שנאמר (שם ד'): "אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מְקַאָּר קָדֶשׁ שְׁנֵי תִקְרָאוּ אֹתָם בַּמוֹעֲדָם, ואיתא בגמ' (ר"ה כ"א ב'): "וְנוו רַבְנָן, מִיין שִׁמְחַלְלִין עֲלֵיהֶן (-על חודשי ניסן ותשרי), את השבת, תַּלְמוּד לומר, אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרָאוּ אֹתָם בַּמוֹעֲדָם, יָכוֹל כַּשֵּׁם שִׁמְחַלְלִין עַד שִׁיתְקַדְשׁוּ כָן מִחַלְלִין עַד שִׁיתְקִימוּ (-שהיה מקום לומר כי כפי שמחללים את השבת לקדש את החדשים, כך גם יחללו את השבת עבור הודעתם לבני הגולה כדי שיתקיימו המועדות בזמנם), תַּלְמוּד לומר, אֲשֶׁר תִּקְרָאוּ אֹתָם; על קריאתם אתה מחלל, ואי אתה מחלל על קיומם".

ה. קרבתו המוספי של פסח דוחים את השבת, וכמו שנאמר (שם ח'): "וְהִקְרַבְתָּם אֶשֶׁה לַה' שְׁבַעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְקַאָּר קָדֶשׁ כָּל מַלְאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשֶׂה", ואיתא ב'ירושלמי' (סוכה פ"ג ה"א): "מה דאת אמר (-מה שאתה אומר על פסוק זה), וְהִקְרַבְתָּם אֶשֶׁה לַה' שְׁבַעַת יָמִים, אין שבעה בלא שבת".

ו. ר"ה שחל בשבת אינו תוקעין בו בשופר בכל המקומות וכן מ"ה מקדש, וכמו שנאמר (שם יד'): "וְכָדָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי באֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן וְזָכְרוּ תְרוּעָה מְקַאָּר קָדֶשׁ", ואיתא בגמ' (ר"ה כ"ט ב'): "מנא הני מילי (-שבראש השנה שחל בשבת אין תוקעין בשאר המקומות שאינם מקום המקדש), אמר רבי לוי בר לחמא אמר רבי חמא בר חנינא, כְּתוּב אַחַד אוֹמֵר, שַׁבָּתוֹן וְזָכְרוּ תְרוּעָה; וכתוב אחד אוֹמֵר (במדבר כ"ט א'), יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם. לא קשיא, כאן ביום טוב שחל להיות בשבת, כאן ביום טוב שחל להיות בחול".

ז. יו"ט שחל בשבת, מקריבים את קרבנו המוספי של שבת ביחד עם אמורי הרגל, וכמו שנאמר (שם ל"ח): "מִלֵּכְד שַׁבָּתָה ה' וּמִלֵּכְד מִתְּנוּחֵים וּמִלֵּכְד כֹּדִרִים וּמִלֵּכְד כֹּדִרֵים שַׁבָּתָה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאִתּוֹ ב'ספרא' (שם י"ב י"ח): "מִנִּיין למוספין שבת שקריב עם אמורי הרגל, תַּלְמוּד לומר, מִלֵּכְד שַׁבָּתָה ה' מִלֵּכְד מִתְּנוּחֵים וּמִלֵּכְד כֹּדִרֵים כֹּדִרֵים שַׁבָּתָה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאִתּוֹ ב'ספרא'".

ח. קרבן חגיגה אינו דוחה את השבת, וכמו שנאמר (שם מ"א): "וְהִתְחַם אֹתוֹ חַי לַה' שְׁבַעַת יָמִים בְּשָׁנֶה חֶקֶת עוֹלָם לְדִרְתֵּיכֶם בְּחַדָּשׁ הַשְּׁבִיעִי חֲתוּגוֹ אוֹתוֹ", ואיתא בגמ' (פסחים ע' ב'): "ורבנן מאי טעמא לא דחי (-קרבן חגיגה) שבת... אמר רבי אליעא משום רבי יהודה בן ספרא, אמר קרא, וְהִתְחַם אוֹתוֹ חַי לַה' שְׁבַעַת יָמִים בְּשָׁנֶה, שבעה, שמונה הוו, אלא מכאן לחגיגה שאינה דוחה את השבת".

ט. קרבן עזים ציבור דוחים את השבת, ואף העומר ושת הלחם והקרבנות דוחים את השבת, וכמו שנאמר (שם מד'): "וַיִּדְבֹּר מִשֶּׁה אֶת מִעֲדֵה ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", ואיתא בגמ' (פסחים ע"ז א'): "לפי שלא למדנו ולא לתמיד הפסח (-שדוחים את השבת)... דקרבנות ציבור מניין... מניין לרבות עומר והקרב עמו, שתי הלחם שוקר עמם, תַּלְמוּד לומר, וַיִּדְבֹּר מִשֶּׁה אֶת מִעֲדֵה ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הַכְּתוּב קָבְעוּ מוּעֵד אֶחָד לְכוֹל".

י. שבת אינה צריכה קידוש בית דין כשאר המועדות, וכמו דאיתא בגמ' (נדרים ע"ח, א'-ב'): "דכתיב, וַיִּדְבֹּר מִשֶּׁה אֶת מִעֲדֵה ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... מוּעֲדֵה ה' צִירְכִין קִידוּשׁ בֵּית דִּין, שבת בראשית אין צריכה קידוש בית דין".

יא. העלאת הנרות במנורה דוחה את השבת, וכמו שנאמר (שם כ"ד ד'): "עַל הַמִּנְרָה הַשְּׂרָרָה יִנָּרֵךְ אֶת הַנְּרוֹת לִפְנֵי ה' תָּמִיד", ואיתא ב'ספרא' (י"ג י"ח): "תָּמִיד, אף בשבת; תָּמִיד, אף בטומאה".

יב. הכהן היה עורך את לחם הפנים על השולחן ביום השבת, וכמו שנאמר (שם ח'): "בַּיּוֹם הַשֶּׁבֶת בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת יִנָּרְקֶנּוּ לִפְנֵי ה' תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם".

יג. התורה רומזה, כי המחלל את השבת הרי הוא ככופר בעיקר, וכמו שנאמר (שם י'): "וַיֵּצֵא בָּן אֶשֶׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהָוָה בָּן אִישׁ מִצְרִי בְּחוּץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְנַצְנּוּ בַּפְּתָחוֹ בֶּן הַיִּשְׂרָאֵלִית ואִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, ואיתא ב'בעל הטורים' (שם: "סמך 'מִלֵּכְד מִתְּנוּחֵים הַשַּׁבָּת', לומר שהמקל ומקושש היו בזמן אחד (ת"כ"), ולומר, שהמחלל שבת ככופר בעיקר (חולין ו' א')."

מהלא לשערי ירושלים", משמעות הפסוק שיקבר חמור המהלא משערי ירושלים, על שישמות בשעור. ומקרא שלישי בספר ד"ה (שם י"ו), "עליו עלה שנבוכדנאצר מקל כבל ויאסורו בנחתיםם לחלניו בבלה", משמעותו שנבוכדנאצר הביאו בבלה בנושוחים. ועיין ב'מיתת עולם' על סדק"ר המבאר מה הסתייגות על הפסוקים.

21. ויזכר נעלם ממני מקורו, והיודע מקורו נודה לו

- ויזכר נעלם (שם) להשקיע על פירושו זה.

2. ועל"י ביאר הרש"י הירש שם, דבכל המקומות הכתוב מקדים את ביצוע הקבירה, ואח"כ נאמר תִּבְיַת 'וְאֵת' שהוא לשון ציווי, שחייב הוא למות. משא"כ הכא דתיבתא 'וְאֵתוּ בֹן' הוא כן חלק מהחלק הקודמת, דהיינו שהם עתידים למות, ולא יחייבים הם למות. ומירושו, שמעשה זו הוא גורם למותם אם יחללוהו, ולכן כפי שמשמעות זו מיתה בידי שמים ולא ציווי להמית אותם בידי אדם.

3. וטעם היתר חילול שבת זה, כמו רש"י שם, היות מן התורה מחללין את השבת על קידוש כל החדשים, וכן רבנן אסורוהו שמעט שאין תוקן המועדות חלוי בהם, בשני חודשים אלו העמידו הכהנים דינם על דין תורה, שהותר עבורם חילול שבת, וזאת מחמת שמו המועדות תלויין בהן.

4. ועוד איתא שם (כ"ב א'): "מי שראא את החודש ואינו יכול להלך, מוליכין אותו על החמור אפילו במשיה... ואם היתה דרך רחוקה לוקחין בידם מונוטה, ששל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החדש. שנאמר, אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרָאוּ אֹתָם בַּ

סיפור ושאלה בעיה?

כל אחד בארץ העולם מבקש את המנוחה והתנחלה, את החיים הקשישים והרגועים, אך את המיד הרגוע הנכחי והשלווה הנפשיות עם אלו שביאורו לידי רוגע ושלווה עתידים, ופעמים שדואק על יום אדם מאבד סובח מרובה ומגיע לידו כאב וסבל, רב שיחזקט על כל ימים רבים, ופעמים אך יהיה במצב של חסר תקנה ואבדון מוחלט.

חותם השפעת ביקורו של חיים הצעיר, אצל ר' וועלוולה הקשיש, הדוד הוקן של אביו, נקבע במעמדו לילי ועמד לימינו באותה העת בהם גלגל'ה את תפאולו חייו, במהלכם הספיק להתחרט את פעמים ביותר על חוסר הדעת שהיה בו באותה עת, מתחמה הביקור הלזה התקצר מהרצון לעסוק בעניינים אחרים שנדמו באותה שעה כחשובים יותר, וכעבור כמה ימים הספיק לשכוח מה היה בכלל, ואילו רגעי הביקור הקצרים הללו נצברו בכורו ועמדו על ימינו לסמכו משך שנים.

ר' וועלוולה הקשיש, המלמד חכם מופלג שזכה לראות עולמות שחברו ובנו ושבו נחרבו ובו נבנו במקומות אחרים, במשך תקופת חייו בשמחת שנים מיוחדת נמשכו למעלה ממאה שנים, מאז ליתו בשנת תרס"א, בלימודו בחידר בעיירה הקדושה ועם הגיעו לחיות מנוח ומופלא לאיש גולה למקום חדש בלימוד בשיבה דקה, לא עצרו לא זכה להמשיך בתלמודו עד מי מנוחות, כאשר שבו לאוחר מכן, בשנת תרע"ב זה זכה להגיע ולחכס בעול תורה ומצוות, ורעה הארץ במלחמה העולמית שהחלה בה לוחם קבע כמה שורה העולמית הראשונה, ועקבותיה חרבו סדיר עולם, קהילות ועולמות דרבו, ובסיום ארבעת שנות המלחמה הנוראיים הללו, החלה תקומתם המחודשת של הקהילות והעולמות, וימחיה הישיבות הקדושות והיכלי התורה, אשר בעקבות הנסיגות שהתחדשו בדימי הללו, יחד עם הרעב והמחסור שהיו מנו לקחם של לומדי התורה ושומריה, הרביעה וניהיה אתה השכלה אחרת שכללה תורות טובים וציוניים, היו רבים שכלשו ופגלו אחרו ועלמה בתהומות הנשיה ולא נשאר מהם כל זכר.

באותו ביקור קצר סיפר ר' וועלוולה הקשיש את מאורעות עשרים השנים הללו שהתלו מהם סיום התקומה הראשונה והתחלת שורשי המלחמה השני, כאשר מצד אחד נבנו קהילות ויחציות, ותיכסדו מוסדות קדושים חיים, ישיבות ותלמודי תורה והיכלי תורה ויהיה מהם הקימו ויזמנו קדושה לרדוף את כל שאר שהתחדשו יחד עם המהפכה המהפכית לבנות ישראל בקמת בית התלמוד תורה לבנות שנקבע שם בישראל לבית יעקב, אך יחד עם זאת, באותה השנים התחלה מלחמת עולם נוראית ואימיה שניכרה בין קדושה לסטרא אחר, בה נפלו שדרים מליוני יהודים, במהלכה נבנות הקדושות הלכו והתאמצו ונתקטנו, ובכל עת שהיה מנוחה ורוגע על צורת קשות אחרות הוספת כששלה ונפלה שדרה במלחמה נוראה ועצומה, עד שבמקומה בים נשאר אך מים מעט הנאמנים לה' ותורתו, והיו נטונים למשיחה בזה מקרה אחרת ויחד חושך ועולמות.

הסוף של אותה תקופה אימיה, הפטיר ר' וועלוולה בשפה שקטה, ידוע לכל. הצורם הנורמה שפרש דוד על רוב אירופה, לא הבדיל בין צדיק לרשע ובין עובד לרמשיע ירדתי, ודרבנה, מבחינה מסוימת הייתה לרדוף את כל שאר שהתחדשו באומנם נהו את הכלל והשתקעו בין גויי הארצות, לא אותם שועי ארץ הראשיה, הפרוספורים הגדולים שיצא שםם בקרב הארץ, ופגלו ללא למען גויי הארץ, ונשאו להם נשים נכרות מבנות הערלים, וחלקם גם דרפו והציקו לאחיהם בשרם, וכאשר הגיעו עד נקם וישלם, ה' שלח את הצוררים האחרים אשר דרו ורדפו אחריהם, והתעללו בהם רבות עד שהמתים ביסורים קשים, בדקו וחיכשו השכילו לעשות לשוב בתשובה שלימה קודם מיתתם שתהיה כפרה עליהם ויחל להיו שנים נאמנים.

כאשר כלתה תומה המלחמה הראשונה האחרונה, את תפ"ק, הנשיארים החלו לבנות את עצמם תחת שברי ההרסות, קמו להם הנסיגות המתחדשות לאותה עת, של ארצות חורבן ואנולתינו, שיתכן אחרת הפורענות הנוראה שביט ישראל עברו ונתכנסו מן הנוצות והפועים, השעה הייתה כשרה לאנולח, אך מרוב חובותיה הגיעו לעצב של חורבן אחר, חורבן, כאשר הוקם ארץ הקדש שלטון של ערב בר שחלה להעביר את יהודי המקום על דעתם ורצונם, ומשימת המצות הפכה להיות מחייבת בקשים רבים, ובעקבות כך היו יהודים קרים לא מעטים אשר הרימו את ידיהם בצער, ומחוסר אונים נסו מהחיות ויחפשו אחר מקום בו יוכלו לקיים את ביהם ברוגע ושלווה בלי להלחם על כל דבר, ושלחו את ילדיהם לחוץ הכללי ואנולח שהיה בקרבת מקום, ובכך נדבר בלבד לעצמם לילדיהם חיים ורומים חסרי עול שיהיו טובים ומשודרים.

כעבור שנות דור, בביתם הרב והצורם של אותם האנשים שבר בעולם הזה נענשו בעונשים נוראים וחמורים, שאיבדו את חייהם בזה ואף בנא, לא מועיל להם מאומה לשנייה המצב, הרוב מוחלט של ילדיהם הורעם הסיר מעמדם על עול וסממן מיוחדתם, ובעט בכל המעט שידעו מהמחלות, ומצוותיה, ונשאר עם טיפין טיפין לעלבים מסמורת ישראל, חלקם הסיפוי והעמיק בתסא להעביר את עצמם כראשי הלחמים כגד שומרי התורה ומצוותיה, ויחי ההוריה והבנים כלות ואין לאומה להם לעשות, אולי מבחינה רוחנית וייעול דמויותיהם המצויות להרועי נבגי אמתם קרב ורעם, שכל מי שיתעורר בלבו מן חשבת טהרה, יוכל על ידה לשנות את דרכו ולשוב בתשובה שלימה לפני ה'.

המסקנה הנוראה שהלח על, סיכם באותו ביקור קצר ר' וועלוולה הקשיש, שכל אותם אלו שנה ויחפשו אחר רעיונותיהם החלו להלך כאן ושם בכל דבר מניד אסור, דברים שהנו בהם להחיים הם אשנים אסורים תבליתי האיסור, סטור קטע מדברי גדולי האומה שה' שחלם בכל דוד דודו, במיוחד בכל מיני עניינים בהם ראו את עצמם תחיים מהם וגדולים מהם ומזדוים טוב יותר מהם, סופם העצוב והעלוי היה שורעם ופעמים אך הם אבדו מתוך הקהל. ואילו כל אותם אלו שלא נהגו במאמץ בעל רוחניות, שמו בל מחיה על הגדרות בלי חשק ונשואו נאמנים לדברי כמה גדולי ישראל שחלקו בעצמיות הלוא וראו תורות ודבריהם גם כאשר לא זו להבנים והמבטחם העצמית העלי כי היה אחר להנה את שרם ובכל זאת שמעו לדברי הרבנים המשמיים את דבר ה', סופם שקיבלו את שרם וכל בעמם הללו, במשפחות הנפלאות שהקימו, ובזרע קדש שהעמידו, וזאת מלבד חיים העצמיים מלאי תוכן והסיפוק שיש בהם בור שחמח ונתח, וכל זאת רק מקצת הפירות שהקרו העצומה עומדת להם לעולם שכלו טוב ולנצח נצחים.

חיים הצעיר שהלך והתברר זכר היטב את יסוד משנתו של הדוד הקשיש שנשמתו עלתה השמימה לקבל את שררה העצום על רוב מעלה למען ה' ותורתו, בקיום התורה ומצוותיה ועסק התורה ועמלה משך שנותיו הארוכות, ובמהלך השנים במהלכם פעמים רבות עמד חיים בפני פרשת דרכים, את דבר דוד הקשיש, כיצד הדריה פאר התורה והנהיגה היא אם לא תסאת והיטת כל המעלות והיחידה הקטנה ברוחניות סוף להביא לידי צלילה למעמקי המים הידועים, וכל פעם מחדש השמיעה לילך את החכמים וגדולי התורה, לשאול בעצת הסטובה ולבט על פי דבריהם, ביועיו על בכך מסור בנכות כי עושה את צוה בזה בראו באופן ונחבן ונחבן ביותר.

זאת וזאת חיים אורחות חיים מאותו ביקור, כי בכל עת וזמן יש לאדם קשים ונסיונות, וגם המבוגרים והקשישים התנסו בנסיונות החיים, וכל אלו שאנו זוכים לראותם בקרב הקהל, הם מאלו ששמרו קדושה ואינטיים באותם נסיונות וזכו להשקיע לאחור בעיני החיים של התורה הקדושה וציונותיה. ואילו את כל המסכנים והפגשניים למיניהם שהעדיפו את הרגע הנעים והמתוק חסר העול, אינו מכירים, כי אבד כסרם ובטל סיוכים, לא נשאר מהם כל שריר והמשך יהודי השומר תורה ומצוותיה.

מסיבות אחר, שכלל את קשיש מנוח תורה ומצוות ניתן לראות גיבור ואיש מלחמה בדת תורה ומצוות, כאשר הוצרך חיים לחפש את רכסות, החל להתעסק

בעזרה לקשישים, מלאכה שיש בה גמילות חסדים בשיעור עצום, ובדרך כלל אינה כרוכה ברוב מעל וניעה, ואצל קשישים רבים בעלי דעת, במיוחד אלו שזכו לחיות כל ימיהם באהלה של תורה, הרי גם בימים הללו שהוגף עבור נקמה לעזרה ממורה, עיקר מאור חייהם הוא בלימוד התורה, וחלק מהעבודה עומק מהם להיות להם לחברותא, לקבל מהם תורה ויורה, ופעמים אך כוללת הדמוניות זו של לימוד אורחות חיים, שמורה פתחה גדולים באומה ובחשון וכלל אורחות החיים לאורם של התורה והמצוות, מהם שמשעמו בצעירותו ובמשך שנות חייהם.

העיסוק הלזה בקשישים העניק לחיים סיפוק מיוחד, במיוחד בתקופה בה זכה להיות נחלת לזכות כל לזיוו, שהיה בבחינת 'מורה-מורה' אשר כלל על זמן לא מש מתוך האהלה וגם נשברו גופו נשאר ה'לוחות' בשלימותם, ובסתר ליבו העתיר והתחלל לה' שיזכה להיות כדוגמתו, יהודי שאין לו בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, שכלל עת מצאנו מחשב מה ה' שואל ממנו במצבו הנוכחי, כיצד יוכל להיות דבר לה' מושלם גם בעת ההיא, ולישלוטו המוחית על לבבו בה התנסה והתאמץ לא שמונים שנות עמל וניעה להיות דבר ה', מסייעתו ועומדת על ימינו, שידוע לשלשום בדריים המיוחדים במצבו, נכונת מרבים אחרים במצב, שכאשר נאשלו לאלכו בעיצומם של חיים הקדוש, במשך שנות התקנים מהם המחשבה על האכילה בו, ואילו ר' ליוור טרם האכילה מכריז בקול רם שצומד לקיים את המצוה המיוחדת של 'זחי' בהם' באכילתו זו, ובסיום קיעותו מדרך ברכת המזון עם 'עלה ירובא' ברוב שמחה ושיושן, דומה להוכרז ברש השנה.

החסרון בעיסוק זה עם הקשישים, היה בחלק הממוני שעלה לו מהם, שכן דבר פשוט הוא שניתן לטפל בו זמנית בקשיש אחד בלבד, בשעשה נמצאצ בביתו של קשיש אחד, אינו יכול לעשות 'פליגין' להיות בבית קשיש אחד, כך שגם כאשר ישלמו לחיים יפה יפה ביחס לשלשום הגמימלי המקובל המורשות לטיפולו של היתר רוב הקשישים, קשה לעזרה ממורה ברוב שעות היממה, בצד מהם לשלם על הטיפול כראוי, ולכך עדיין היה לו מעט מידע עבורו לצרכי משפחתו הברוכה, ועל כן חישוב חיים רבות על המוטל עליו באותה שעה.

הצעה שניתנה לו היתה, כי אם ילמד קורס נהניה ידוע להסיע עיר, אינו יכול להספיק לשכרו בו את הניסיונות הרבים הנצרכים לעזרה ורפואה וטיפולים שונים, וכן היציאה המבוקשת נמנע פעמים בשבוע להוציאם למקום אחר ובחוק הנקב לבדיקתם, לא נספיקות לתמיד הוצרך להזמין מונית, וכאשר יתאפשר לו להסיעם בכרכו הצמוד, יוכל להרויח את המעות הללו שישלמו עבור הנהגים, ושיטותיו לשכרו הקיים, וכך יהיו לו מעות נוספות לצרכי ביתו.

האנה ה' ובאותם הימים עבד חיים אצל ר' לייב, קשיש נחמד שהיה ברשותו רכב פעל ורשיון בר תוקף, ואשר הרגיש בעצמו חולשה להנה ולסיעה את הרכב, אך בכל עת חשב כי חולשתו והתחוק ויחלף ללא חלור לאחור, לא כי זה השאיר את רכבו ברשותו. ופעמים רבות פנה ר' לייב אל חיים והציע לו כי ימנע עבורו את היציאה לימוד קורס הנשיה, אך יעמיד לרשותו את רכבו האישי, ואת הבתניה שכאשר יעבור את המבחן ויקבל את רשיונו, יעזרוהו ויכרוהו ברבט בנסיעתו הנצרכים גם מחוץ לשעות עבודתו הקבועות, כפי שיתאפשר לו ובתשלום מלא אדוות עותל אלו.

ההזדמנות שנקראתה בפניו הביאה את חיים לשאול דעת תורה את מורו ורבו כדת מה יעשה, אם יאמר עצמו זו טובה הנכונה, או שיש בה חסרונות אישיו מודע ליהם. הרב שקל את העניין ככל דבריו והתברר כדת של תורה כי זהו הדמנות מיוחדת וכדאי לו להנותן לה על ידי ניהל להספיק למולל חסדים עם הקשישים ואולי לא להסיעם לבית הכנסת ולתפילתם ולא לשליטתו ורבו בכך איריך את חיייהם בטוב ובעיניים יריבה את נוכחיותהם לנצח נצחים. הרב הסיף להציע כיצד יש לעשות את ההתניה הלימודי שתהיה ללא נשיה ריבית.

משך החדשים הבאים למד חיים את הקורס המבוקש ולאחריהם קיבל את האשיו והרשיון להנהיג רכב, תחילה בהגבלות מסוימות מנהגה המקום, ומאותה עת שהתנה נוסד ללימוד, ה' החל ר' לייב לראות את חובו, שכן חיים הרגיש בכל ביות הכנסת תפילתו שחרית במקום בו הפך להתחלל, דבר שהיה קשה בלידיו הרב הצמוד. כך גם הסיקו לשליטתו שרששו חשבקה בקשה השני של העיר, ואף חיים ארץ רבך אור חדש על כל ימינו, שותתה הפתילה בכל בקור במצורע זה הסיפיק להגיע לעבודתו בשעה הנקובה, עת הצטורך לך ליהל תחילתה שהיתה מבוטלת כדורא, ואף נכנס לשירות התורה יחד עם, לשיכר לחלוש של עולמות של יחד, שזוכה לשמוע דברי אלקים חיים בשיעוריו התורה, וגם לקבל עליהם את כר פעולתו בשהייה בסמוך לר' לייב ובעזרה המועטת שנוקם לה במהלך השיעורים.

הקופת האושר עם ר' לייב עברה וחלפה עם ההמרה במצבו והטיפול בו בחדשי חוליו האחרון והסתלקותו לעולם שכלו טוב. ביום הראשון של 'השבוע' לאחר שסיים לטפל בכל העניינים האחרונים שנשארו לו, השיב את הרכב להניה המסוכה לבית האהלה ומסר את מפתחות הרכב לבנו הגדול. בימים השבעה עדיין לא סמכה חיים קשר אחד לעבוד עמו, ועל כך נדק רבות את בית האבליים ושמעו ואף השמיע דברים אחרונים, הנאמנו והרומיות והענות, וקדוק המצוות יחד עם הליכותיו בין אדם לחברו, ובהנה מעלות ושבתים רבים.

בבוקר של היום השבעי, לאחר שהאבליים קמו ועמדו לעלות על קברו שהיה הרגיש חיים עזר לזמיר עקמה, בבחינת פרידה מסוימת מר' לייב, שהיה קרוב אליו משך ארבע וחצי השנים האחרונות. בסיום התפילה בסמוך לקבר מנה אליו בכור הנהיג והשיטו לו את מפתחות הרכב, באומרו כי באינה שייך עליהם בנאותו למסור לו את הרכב, אותו הקה לו בכל הקנינים הראויים, וזאת בתורה הערכה והוקרה על מסירותו הרבה אליו משך כל השנים ובמיוחד בתקופה האחרונה הקשה.

בימים הראשונים שפטריתו את השלח ר' לייב בשעה, עדיין היו חיים תחת הצע והחסרון באשריות ולא שחל כל כן בסחורן בעבודתו, אך כאשר הייתה ועדיין לא פנ אליו בקשה לטיפול בקשה אחר, התקשה סדרו יומו ואף שמעו לו הענייה, ולמרות דוד הקושי שהיה לו באותה עת, נזכר באותם דברים ששמעו לו לפני עשרות שנים מר' וועלוולה דוד אביו הוק, על ההזירות היתה שעליו לשמור את עצמו בימים הללו, לבל לסטוט תפילה אפילו מעט מדרכו הסטובה, ועל כן התאמץ להמשיך לנסות למקום תפילות של ר' לייב, להשתמש בשיעורי התורה שבהיבים אליהם, הגם שלא שילמו לו על כך ואף היה טרוד באופני הפרנסה וההשתדלות המוטלים עליו.

כשתלך זמן נוסף ועדיין לא מצא עבודה ופרנסה חילופית, החליט להתחזק בתפילה ובתחנית לפני ה' שישלם לו פרנסה, האמין בו כי רק ממנו באה פרנסתו, ולא חמתו היתר מוצלח ועל שם טוב בתחומו, במיוחד אחר לא יליב בהתחשבות התורות אלו, במציאות מוכיחה כי למרות התאמצותו לעשות את מלאכתו נאמנה, בכל זאת עמתי היה מרסס, והדבר מלמד על כך שכל מה שהיה לו פרנסה עד היום, אין זה אלא חסד ה' רחמיים המרובים, וגם מעלתו ושבתו, הגם שאדם מחייב לפעול בצורה נכונה וטובה בעושים במלאכתו כדי שלא יעשנה חלילה מיהם ועושים.

האנה ה' ועוד באותו יום בו הפנים כי הפרנסה היה מאת ה', פנו אליו להיות לעזר לרבי שמעיה, המלמד חכם מופלג ובעל תורה, אשר בגרות ה' הוקה נהנה בו את אותותיה ונחלש ביותר עד שנוקם לעזרה בצורה כזו שעות היים, ואם כי בני המהפכה המועטים הקשו לעמוד ברוב בשעות הלילה, לא התאפשר להם הדבר לעשות כך גם במהלך היום, והיו מתלמדי וממקורביו שנטלו על עצמם את העול הכספי הכרוך במימון העזרה לכל שעות היום, מהבוקר לפני שחרית

אזכר אה כי החלפמה אלויד החיה אס פרט!

ועד הערב לאחר תפילת ערבית. ובתחילה סוסם על שבוע נסיון, וכבר במהלכו הביע רבי שמעיה את שביעות רצונו ממנו, שהובדיר כי אכן כל המצולות עליו המה מאת, וידוע את מלאכתו נאמנה, לעשותה על הצד הטוב ביותר וברגישות ראויה ובכבוד גדול.

בבוקר השכם הגיע חיים לבית רבי שמעיה, סייע בידו בעזרה הנצרכת, ולאחר מכן קיבלו בכרכו תפילה לבית מדרשו, ולאחר מכן החזירו לביתו שיוכל לשקוד על תורתו כפי יכולתו, כאשר למרות חולשתו העצומה כמעט אף משהן מסדיר תלמודו ואורחותיו משנים קדמוניות, מלבד השיעורים שנמנע ממנו למסור לעיבור. כך גם ביציאתו לתפילת המורה וחזרתו לביתו אף ביציאתו השלישית לעשות נדרות וחזרתו לביתו, עד השעה בה הגיעו הנכדים שסייעו בידו בתורות לפילת הלילה.

עבור חיים היו ימים אלו עדנה אמיתית, שכן הנהגת רבי שמעיה בתלמודו היתה, ללמוד בקול רם ובשפת ברורה כאילו מסביר את הדברים לבתורות אישוב בסמוך לו, והיותו יחידה בעבודת חיים להיות מורה לרבי שמעיה בכל עת, המצויות המתוקה המאושרת עבורו היתה שכלל עת זכה לקבל תורה מאת רבי שמעיה, וגם כאשר התקשה בהבנת דבריו וניסה בעיניו לקבל שורה לשאול דבר מה, נענה בחיוב על ידי רבי שמעיה, באומרו כי ר' יוסיף להבין בעצמו את הסוגיא טוב יותר, כפי שאמרו חז"ל 'מתלמידי יותר מכלים', שכאשר הוא מודע לכל שמקשיבים לו ומאמינים לחלו לימודו והסברו, הרי שיוסיף להתגונן ולהסביר את הדברים על של תורה ובשפה ברורה ועומה.

כשארכו חיים הציע רבי שמעיה לחיים כי לתחילה יקבעו יחדיו ללמוד בחברותא, שכן ירשבו בעצמם וישלם על עבודתו המסורה בעבורו, באומרו שהמעות המועטות שנקבלו מאם מספיקים כדי לבטא את תוכרחתו ותדורו אליו, ואם יסיכמו ללמוד עם חברותא, יהיו תחושתו היתה טובה יותר שמעיק על עצמנו את השכר הטוב ביותר שיש, מכאן וכל לרועץ מאומה מהמעות המועטות לא כדת ונצרכות לו לפרנסת ביתו. ומאותה עת ואילך זכה חיים לחברותא מופלגת עם אחד מגדולי הדור דבר יום ביומו משך כמה שעות ארוכות, לקבל ממנו תורה ויורה, דבר שלא עלתה על לביו מעולם שיוכה לה, וזאת מלבד מה שזכה לדבוק בו ולהתנייע עמו בכל הנאותיו ואורחותיו ומעשיו.

היה זה תקופה לאחרי יאסוס בתו הכלה שתי', במהלכה הוצרך למעות רבות עבור הצואות הנצרכות, ושכרו ירשבו בעצמם שהיה בשיעור מספק לצרכי הבית, לא איפשר לשלם ממנו הצואות אלו, על כך החל חשבון אחר מאשר חשבון הכנסה נוספים לביתו, ובאחד הימים נודע לו על ארגון שלח מקומי המפולח בשך דרש ועופות למשפחות, ומתפשים מהם אחר מהם שיצגע עבורם משלוחים אלו, וידע לעשות באופן מכוון עם שמירה על כבוד משפחות המקבלים, ומתרות זאת משלמים מהם סכום נאה של שנים עשרה שקלים לכל ארגו משלוחים, כאשר השתבון הוא שכלל שעה מועטת ניתן לחלק כעשרים ארגונים, כאשר ישנם משפחות גדולות המקבלים שני ארגונים במקום אחר ושכר משלוח לו פופל, ולאחר כיכיו גדולות חלק, שכן עבודה זו היא כמלאכיות שקליה ויותר כל שעת עבודה.

הצעה את עצמו לבנאי הארגון, הלאה חשב כשמשך לו רבי שמעיה, והבין כי בודאי מדובר באדם נאמן וראוי, ועל כן הקדים לברר אודותיו ושמע כי אכן צדק בהערכתו, ובעקבות כך ביקש להסיעו על העבודה המדוברת. טרם החתמתו להסכם הסופית פנה חיים לרבי שמעיה ושאלו אורחות חיים, האם דאיו וראוי לו לעסוק בעבודה זו בשעות הערב לאחר שמיים את העבודה אצלו בביתו.

רבי שמעיה השיבו כי אם כחו מבוטן יוכלו לצבא עבודה זו בפנל ללא צורך בתשלום לעובד נוסף, הרי מדובר בהצעה טובה ומצויינת של עיסוק בחסד וחייה עצומה של האת מוזן למעלות ונצרכות ועודות, ויגעים אליהם אלמותו וחיובם, אשר שכל דול ועצום יל משפחתם ודואו ופועל עובד, על כך דאיו לחשוב בכל עת מחדש את המחשבת הנכונה בכונת המצוה, לעשותה דבר וכראוי. אך יחד עם זאת עליו לקבוע לעצמו מסמרות כי אין נכנס לפתח ביתו דא כאשר בכל הבית אינו נמצא בתוכו, ואף אם מנקשים ממנו עזרה בהכנסת משלוחים לחסדיה הסטבה לא כל בקשה אחרת, סרבו דאביות ובנחרצות. ואם אי ש צורך שיתחלת לו על מסמן המאשר קבלת המשלוח, יעשה זאת כשאני עורב את מפתן הדלת, אלא עומד מחוץ. כך גם אותו לו סוס מים לשתייה, לא לקבלו ולבדור עליו, אך רק כשנעמוד בתחילת יומו, לא יבאנני אליו נכנס לתפילה באבבוע קטנה.

חיים שמע לדברי רבי שמעיה, והחל בעבודה זו על פי הכללים שקבע לו, ומאותו יום ואילך לעסוק בעריבים במשלושי חסד הללו, לעזור לנשיה במשפחות רבות ושיכולו לאכזר בוד דרגים ועופות, ובמיוחד היתה לו עבודה רבה בלילות חמישי וששי, בהם ההפלה עברתו במשלושיות לכבד שבת קדוש, כשהוא שם ממוקח את עצמו בעבודתו הטובה זו, ואף שכו הכספי שקיבל עזר לו רבות בהוצאות הנשואים.

כעבור השנים בה עסק במלאכת קדש זו, פנו אליו מהנלת הארגון בבקשה, כי ישנם משפחות חסד ונצרכות עזרה בהכנסת המשלוחים לזכוכים המקפאים, ועבור הסופת עזר לו וסיפוי לו דלמי המשלוח עזר עשרים שקלים כל פעולה, דבר שיכול להתכליל את שכרו בלא הסופת עבודה משמעותית. כאשר חיים סירב להצעתו זו, רמזו לו, כי אם במאן בודא, אי יעדיפו לקחת שליח אחד שישעה את כל העבודה מתחילה ועד סופה, ובמאנו עולו להפסיק הסטבה מכובדת ונאה זו.

באותו יום המתין חיים ללשית הכשר, וזו עולה בשעת הסטבה בה הגיע לפני רבי שמעיה את מאכלו, וזמן כדי סיפר לו על ההצעה והאיום שקיבל בעקבות סירובו. רבי שמעיה חשב והתגונן מעט ולאחר מכן השיבו, כי עליו לזכור כי הפרנסה היא מאת ה', ולא מדי ארגון או אחר, והיות ומכירי כירא ה', בודאי יוכל להסיק לבדו כי גם מצב הנכסיו אינו מהווה סיבה לחרור מקבלתו, ואין מעצור ביד ה' להושיעו בישועה גדולה במהרה.

אם מותר לי לשאול, פנה חיים לרבי שמעיה, מדוע הרב בה מחמיר על בעיני לא ידוע כדל כי ששעתי שורה כן לא אחריה, ובמיוחד שישנם כאלו שכל מלאכתם היא בתוכים בתים, כשנכנסים ושאלו קייר, מועטם לא ששעתי אודותיהם שנחרהי מהם בכך. היטבט לשאול קייר, השיבו רבי שמעיה, ובאמת שונה הדבר מאלו שמלאכתם ועיקר פרנסתם בתוכים הבתים, שיש להם היתר בכך מפתח שני אחר אומותם, כפי שפנצאנו בודל, ואמנם דבר פשוט הוא שכבר עוסק באומנות מסוימת בו שיש בה סכנה גדולה, ואמנם דבר פשוט הוא שזקוקים המה לשמירה גדולה ועצומה לבל יארע עליהם תקלות, וכפי שיהי מתמלח בתחילת יומו, לא יבאנני אליו ללי נסיון ללי ליד ביוין, ולעצור הרב הגיעו אלי מספיק סיפורים על אנשים שלא הצליחו לעמוד בנסיון ובאו ללי בדיונות גדולים ועצומים, ה'.

אמנם דבר הלל אליו חס' מפני שבחסדי ה' במשך זמן נכחתי לראות כי משתדל בהל לעשות את כל מעשיך כירא ה', ומסתבר כי בכלל זאת גם ההנלה המפרשת שיוקל ערוך ודואר' חס' ורפ"ה ס"א וס"א), שחייב כל אדם להשלים מפרשיות עם הצבור, שנים מקרא ואור תרגום וא פירוש רש"י, ויה שמים יוצא ידי שניהם, שלמד הפרש מקרא ואחר תרגום ואחר פירוש, וכאשר תוכה בשבועו זה לקיים חלה זו כדל וכראוי, היה מלבד עצם הדבר שזוכה לחברותא וזכויות בלימוד התורה הקדושה, ואף תהיה לו תוספת הנאה בפרסה, אם תמצא עניינים רבים בכל ענין ושבוני, ויה שבוני זה תוכל גם למצוא את היסוד להוראתו זו מריחת אליה, וזכוות עמידתך בנסיון זה, יחד עם שאר זכויותך המרובים, ה' ימציא לך פרנסה כשרה ומאודת ביותר ללא כל חששות ונסיונות ממדיים.

מנין פרשתיו ערש"י, ימא חיים את יסודו של רבי שמעיה?

ניתן לקבל כל שבוע את העלון באימייל (ללא תשלום), גם את המהדורה המורחבת בתוספת ה'סיפור השבועי' **בבדור פופל**, על שם עמודים. המעוניינים לקבלו, ישלחו את שמם וכתובתם בכתב ברור, ויחפסית ממי לשלון לבירורים, לפקס ומערכת או למייל: ichudchidud@gmail.com

תשובה לאלה המתפרסמות בעלון זה, או הערות האורות והנאות, ניתן לשלוח בכתב ברור וקריא, בציורם שם, כתובת וטלפון, לפקס' 7941115 (08) -תלרלי: בקדירות 8 -972 (+) שעות 24) או למייל ichudchidud@gmail.com

הסיפור לא נכתב מלכתחילה או כתובות סיפוקים מדברים.